

645
1960

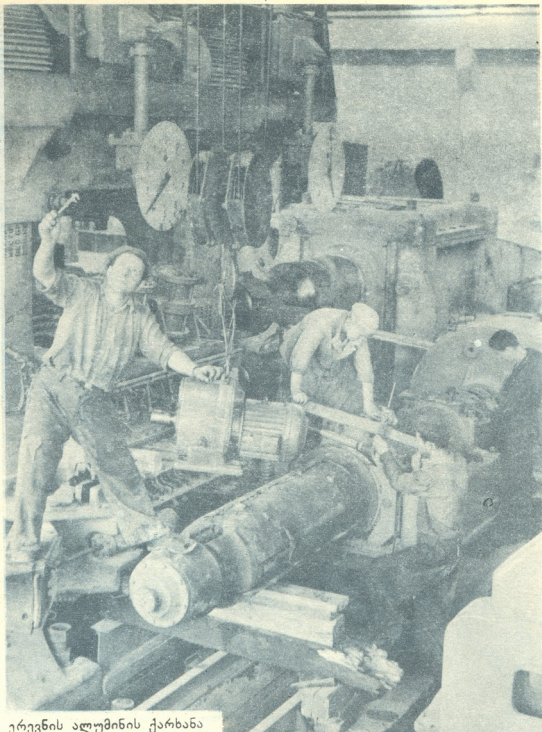
ՀԱՅԿԵՆՆԵՐ
ՆՈՒՆՈՒՄՆԵՐ

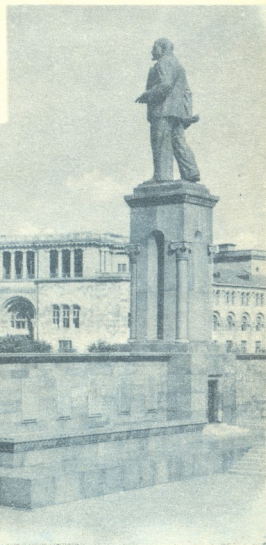
ՆԱԾԺԿՈՒՄ
ԴՅՈՒՄ

№ 11 ՆՈՒՆՅԱՆ 1960 Ե.

საბჭოთავ სოციალიზმი 40 წლისაა

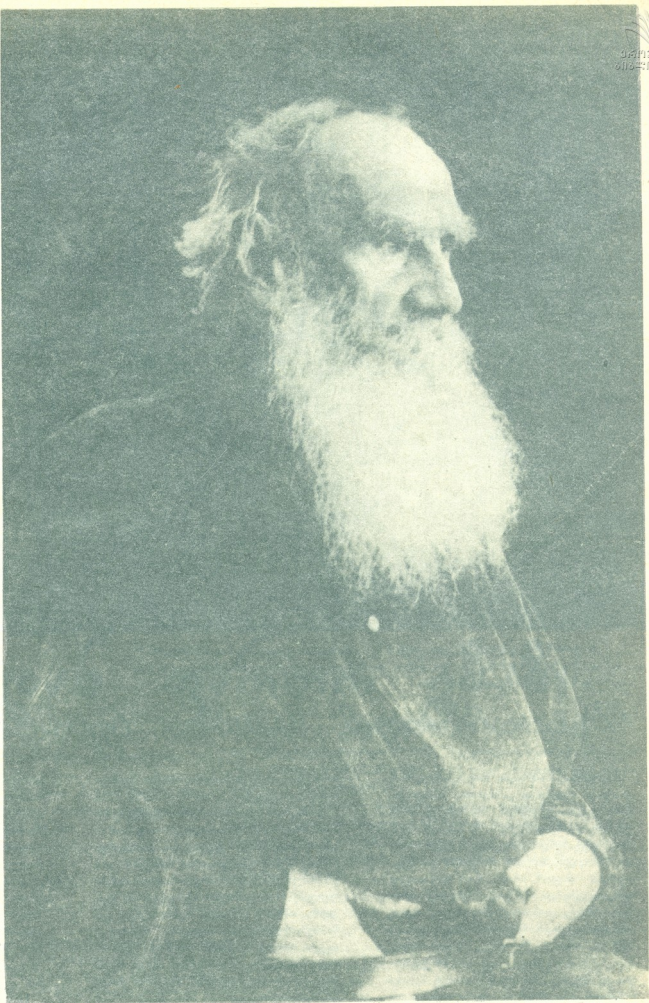
ერევნის ალუმინის ქარხანა

ქ. ერევანი. ლენინის სახელობის მოედანი

ფოტო ს. თევზაძის

7592

ღ. ნ. პოლსკოი

გარდაცვალების ორმოცდაათი წლისთავი
1828—1910

ყოველთვიური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და
ლიტერატურულ-მხატვრული ჟურნალი

№ 11 ნოემბერი 1960 წელი

საბჭოთა
ქვეყანა

ნიუ-იორკი. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური ასამბლეის XV სესია. ნ. ს. ხრუშჩოვი და კუბის რესპუბლიკის პრემიერ-მინისტრი ფიდელ კასტრო სხდომის დაწყების წინ.

ზუგო ვ ე გ ა რ ო ვ ი ს

მშვიდობისთვის, სეკსხა ბეწინერებისთვის!

მშვიდობის პრობლემა თანამედროვეობის ერთ-ერთ უადრესად არსებით, სასიცოცხლოდ დიდნიშნულთან პრობლემად არის ქცეული. ეს ბუნებრივია. მის დადებითად გადაწყვეტაზე დამოკიდებულია კაცობრიობის მოსავალი, ხალხთა არსებობა და ზედნიერება. ამიტომ არის, რომ დღითიდღე ფართოდ ვხვდებით მოძრაობას ომის წინააღმდეგ, ადამიანთა ახალი და ახალი ათასობა დგებიან მშვიდობისა და დემოკრატიის ბანაკის მხარეზე. ამიტომ არის, რომ საბჭოთა მთავრობის თანამედროველი და მტკიცე ბრძოლა მშვიდობის შენარჩუნებისა და ხალხთა ბედნიერებისათვის მხრედაც მხარდაჭერას და მოწონებას ასოვეს მთელ მსოფლიოში.

ამიტომ იყო, რომ ასე დაძაბულად ადვენება მთელი მსოფლიო თვალს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური ასამბლეის XV სესიას. აქ, ამ სესიაზე, სადაც ერთმანეთს შეხვდნენ 30-ზე მეტი ქვეყნის სახელმწიფოთა მეთაურები და წამყვანი სახელმწიფო მოღვაწეები, ვიცაყედარ, მიუღი ძალით განისა საბჭოთა დელეგაციის მეთაურის ამანოვ ნ. ს. ხრუშჩოვის ხმა, როგორც ახალი სამართლიანი სამყაროს ხმა,

რომელსაც ხალხებისათვის მოაქვს ბედნიერება და აყვავება.

ასამბლეის სესიაზე საბჭოთა დელეგაციის მიერ შეტანილმა წინადადებებმა—განიარაღების, კოლნორი ქვეყნებისა და ხალხებისათვის დამოუკიდებლობის მინიჭების, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის აღმასრულებელი ორგანოების სტრუქტურის შეცვლის, ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის კანონიერ უფლებათა აღდგენის შესახებ—ველა ხალხს საინსებო ინტერესი გამოიწვია, ცხველი გამოხატურება ჰქონდა მთელ მსოფლიოში და ძლიერი ლახვარი ჩასვა იმპერიალიზმს.

სესიაზე ამხანაგ ხრუშჩოვის გამოსვლებმა, მის მიერ შეტანილმა წინადადებებმა, ერთხელ კიდევ შეაფიქრო დადასტურა საბჭოთა მთავრობის მშვიდობისმოყვარული საგარეო პოლიტიკის პრინციპულობა და მტკიცე მისწრაფება— დაღვივდა გადაიჭრას თანამედროვეობის ყველაზე უმნიშვნელოვანესი, სასიცოცხლო პრობლემები. ამხილა ამერიკელი იმპერიალისტები და მათი თანამინაწილენი სამხედრო აგრესიულ ბოლკეზში, როგორც მშვიდობის დაუძინებელი მტრები და ახალი ომის გამჩალებლები. საბჭოთა

დელეგაციის საქმიანობა და წინადადებებმა ხელი შეუწყო ხალხთა სიფხიზლის გაძლიერებას, სოციალიზმის ბანაკის მხარეზე მიზიდა ადამიანთა მილიონობი.

საბჭოთა ხალხმა, საბჭოთა დღედმა მხურავლედ მოიწონეს საბჭოთა დელეგაციისა და მისი მეთაურის ამხანაგ ნ. ს. ხრუშჩოვის საქმიანობა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური ასამბლეის XV სესიაზე, და გამოხატეს თავიანთი ერთსულუცანი მზადყოფნა—საბოლოო გამარჯვებამდე დაიცვენ სახალხო მშვიდობისა და მეგობრობის ღიადი საქმე.

ჩვენს ადამიანებს კარგად აქვთ შეგნებული, რომ ყველაზე დიდნიშნულთან მშვიდობის საქმეში არის მათი თავდადებული შრომა სოციალისტური სახელმწიფოს კეთილდღეობის, მისი საერთაშორისო ავტორიტეტის ზრდისათვის. ამიტომ ისინი ენერგიას არ იშურებენ ჩვენი ქვეყნის ძლიერების განსამტკიცებლად, ახალ-ახალ ვაზარჯებებს აღწევენ სოციალისტური მშენებლობის ყველა უბანზე, თვალსაჩინო საწარმოო მიღწევებით ეგებებიან თავიანთ ღიადი დღესასწაულს— ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის 43-ე წლისთავს.

სამჭირო

ისეღმა

ხმა ვაჯარა რივის ხეობაში—სიმინე ბლივება ქალი გაიტაცა კრ-
მაკილანო. იმ დღეს აულში საღამაპარო მუტი არავფეო ჰქონიათ ოსის
დღეაკაცებს:

- ამბობენ, ძალიან ლამაზიაო...
- ისეთი ხელსაქმე სკოლინი...
- კარგი ქენა, რომ მოიტაცა, ახა, სად ექნებოდათ ბლივებს ქა-
ლის გამოსასყიდი 1000 მანეთი ყურსდლით!
- რას ამბობ, ჟურნე იმიტომ მოუტაცანია, რომ ქალის შობილები
უარზე იყვნენ...

... ქონის კუთხეში, მიწის იატაკზე იჯდა ნაზადში გახვეული ქალი
ლილი, გამწვარი ავღლები ცედლისთვის მოუჭტრებინა და ზემად სწუვე-
ლია მათ. ვინც ასეთი დღესი ჩაავდო, სავარაუდო ადამიანს დაწმირა
და აქ, ამ უცხო მხარეს, უცხო ოჯახში მოიყვანა საშუადათ.
«საშუადათ? არა, არა! წყავა აქედან, აუცილებლად გაიტყვევ!»
დღე ლამდებოდა უსინარულად ზედავდა დედაამილი—არ უდგე-
ზოდა გული რაოდენ ოჯახში დი ყოველ საღამოს აფრთხილებდა ქმარსა
და შვილს:

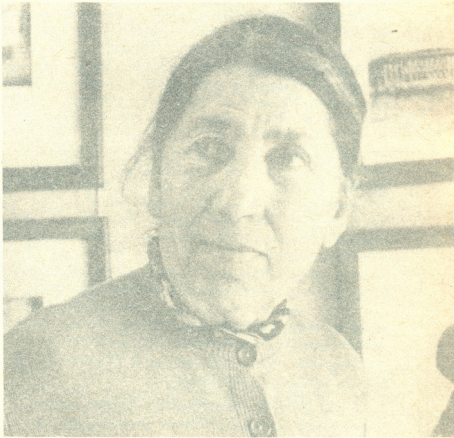
— თვალი გუბროთ! ვე ისე იყურება, სირცხვილს ვაჭმევს, გაიტ-
ყვი ...

უხმოდ ასრულებდა ოჯახში ყველას ბრძანებას, უხმოდ იდგა კუთ-
ხეში, როცა მამაკაცები სადღობებზე, უხმოდ იტანდა დამცირებას,
გულში კი სხვა ქეზობდა. სხვა საყურადს მისცემოდა და...

ერთ დღეს ისევ ვაჯარა ხმა ჩრკის ხეობაში—პლევების რძალი
გაიტყაო, ისევ ანტრჩულდნენ აულში ქალკა:

- შვილი როგორ მოიტაცა, მამი თვის ვიყო ...
- ქალე მავას ქეჩია, ხედა უკა-ზა და გაიტყა, ახა, ჩემსავით კი
არ დაჯავრებათ თეკი...

საყენდან თერთო გზაზე

... ქონის კუთხეში, ბოჭკოში მხალა ნაკვეთი, დავრატუნობდა ბე-
ზია, წყველიდა ოჯახის შემარტყვებულს...

დაღ დღეს მისიღვდა, ბავშვს ემტყებოდა თუგები, წლები, როცა
ღამაპარო ისწავლა, მას შერდებ ახსოვს ოლდის—ღამანებდა ბებია
შეგ ძროხას და ეტყუოდა: ეს არის შენი დედაო.

აულში არავის არ ჰყავდა ასეთი დედა: ეშინოდა ოლდის და გარ-
ბოდა და დედა ჯეკიანთა:

- ჯეკიან, ჯეკიან! სად არის ჩემი დედა?
- დიდი ჯიბიდან ღამაზ მბივებს ამოიღებდა ჯეკიანი, გეოჯინს ეწე-
ზე შევამბდა და ეტყუოდა:

— ეს მბივები თედა გამოვიტყვებინა ის ყველაზე ღამაზი და კარ-
გი დედაა, ის შეჩნა მზეო, და ღამაზ ქაბას მოგიტოვოს შენც გასწავ-
ლის ქსოვას, ქარავას აჯერი იმ მოლაღდის ზედაქ? აი, იმ ტოტზე
რომ შემოჯდა... დედაშენმა რამ ნახოს, იმ წუთის ნაჭურჭე ამოტარავს...
იმ კეოოხისაც, შენი დედა ყველაზე ღამაზი დედაა...

მგონი დედა ღამაზია, მას ვერძელი თმა აქვს და თეორი კაბა აე-
ვია...—ფიტობდა ღამე გეოჯინა...—ის ჩემთან მზეო და ღამაზ მბივებს
მომიტანს... »

ათი წლები შემდგე დაბარბუნე ოლდის დედა იწყევლებოდა დედამ-
თიღი, სწედს ქმარა გაიტყვიღებდი დედა-შვილი, რუქლინის პირას
ჩამოსდებინდნენ ორივე დედა გულში იყავოდა შეიღის და ცრემლიანი
ხმაო ჩურჩულებოდა:

- მხოლოდ შენი ეულისთვის, მხოლოდ შენთვის ვიტან ამას!
- მხოლოდ იყო ისი ქალის ზედიერი და მამაზე დიდი ხნის შემდეგ
დავიტყვოდა ოლდა უფრო შწყვედ იგრანა დედის თებედრება, როცა
წლებმა უკან მოიტყვოდა ნაკვეთია, და მბოგრნებად დარჩა ბაბუა ვანას-

პის შეაკვეცილხან მოყვალა ამბები ზედგრული ოსივის ცხოვრებინა,ან,
როცა ამბობდა ვანასია ამ ჯეოგო წიგნი უნდა ისწავლოს ამან მამაც
გაიკოს რა ხდება ქვეყანაზეო...

ბაბუა ვანასია იყო, პირველი კახეთში, ზოდებში რომ ჩაიყვანა
ოლდა და ქალთა სამსწავლებლო სემინარიაში მამაჩნა, შერე კი ზიძამ—
ივანე პლიევამ, განათლებულმა, იაჩრისლავის დემოლოგის სახელმდის
იურიდიული სასწავლებლის სტრინდამთავრებულმა, ჩაიყვანა გორში და
გიმნაზიაში შეიყვანა.

შეიძლება ოლდა პლიევა იყო პირველი ოსი ქალი, ვინც ვანაოღე-
ვას ეზარა, ვისაც ბევრი კარგი დღე დამასტოვრდა გორში ვინც
სტატრებული გულისცემით ელოდა ქლასში ნიყო ლომოფორის გამოჩენას...

არასოდეს დაავიწყდებოთ 1918 წლის გორის გიმნაზიის სტრინდამ-
თავრებულებს რომ ოლდის, გორის მოსწავლეთა კავშირის თავმჯდომეა-
რის მოადგილეს, უნდა უზადლოდნენ სასწავლებლის დამოავრებას.
ვინაზიის დახურვა უნდოდათ იმიტომ, რომ არ იყო პური 18 წლის
იყო მამინ დედა, პურის, შოვანა რომ იყოსა, ქალიშვილმა მთელა სა-
ქართლოდ შეშინარა ითქვინა, 1000 ფუთი პური ითივნა და ისე ჩამო-
ვიდა გორში ეს საოცარი ამბავი იყო და მამინ ყველა ოლდა პლიევა-
ზე ღამაპარებოდა.

არასოდეს დაავიწყდებოდათ, აღბათ, ლიბონორის მასწავლებელს
კატერინს და ვინაზიის დირექტორის, როგორ ვაგწა ოლდა პლიევა
მათი სილა ეს მთელი რეკოლეცია იყო—ისმა ქალმა ხელი აღმართა
უწამრობობის წინააღმდეგ! ამ საქმეში ჩაერთა მამინდელი ადგილობ-
რივი მშეგობრა, მაგრამ სიმართლე ოლდას და მისი 30 ამხანაგის
შეარეზე იყო...

ჯანსაღი ბაბუამ რომ ვაგავო ეს ამბავი, უღკავებში ჩაიყვანა, დედამ
კი შიშით შევიდა ქალიშვილს.

საბჭოთა ისტორია

მაგრამ ოლღას რაღა დააკვირება. მან უკვე იცოდა. სად იყო სი-
მართლე, ვის მოსყავდა ოსი ქალბერი ზღინდერისკენ. ამიტომ აირჩია
იგი ერთგული კავშირის წევრად სამხრეთ ოსეთის ხალხთა ყრილობამ.
იბატაკეშ მომუშავე ბოლშევიკების დახმარებით შექმნა ოლღამ სამხ-
რეთ ოსეთის მშრომელ ქალთა კავშირი 1919 წელს.

რამდენი ღამე ახსოვს თეთრად გათენებული. რამდენი ქალი—ხელში
ატატებული ზავშუებით მოდიოდნენ კრებებზე, ეპარეზოდნენ ქვრებს და
დღადმიოლებს, მიდიოდნენ და სულგანაბელი უსმენდნენ ოლღას—სუე-
როდათ მისი და იმდის თვალით შესცქეროდნენ მომავალს, აღარ ტი-
როდნენ ზრუმად და ჩადრით ადარ იფარავდნენ სახეს.

სამხრეთ ოსეთის ბოლშევიკების იბატაკეშზე ორგანიზაცია უკვე
ორას ქალს ითვლიდა. ხოლო რუკა მენშევიკებმა გადაწყვიტეს «ბოლ-
შევიკური ანარქიზმის მოსაზრება, რაც მათ სისხლთა და მანგილით ჩაი-
შეს ბოლშევიკების შეიარაღებული აჯანყება. რუკა სოფლები გადას-
შენს და მრავალი ოსი ქალი აპირებს.—ოლღა და მისი ამხანაგები
ჩრდილოეთ ოსეთში წავიდნენ, ემიგრაციაში. იქ განაგრძობდნენ ბრძო-
ლას სიმახრისთვის...

როცა გაიციეს საქართველოში ბოლშევიკები აღდგნოთ მენშევიკების
წინააღმდეგ, როცა ორჯონიძემდე მათ დასახმარებლად შეიქმნა პირვე-
ლი რაზმები, ოლღა მათ რიცხვში იყო. იკარის გადასასვლელი ჩაშო-
ვიდნენ ისინი ისევ ცხინვალში და აირჩიეს რევკომი, შეუდგნენ ოსეთში
საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების რთულ და ძნელ საქმეს.

სამჯერ ნახა ოლღამ ვლადიმერ ილიას ძე ლენინი და ეს სამი
შეხვედრა საუბრამოდ დარჩა მხესიერებაში.

ეს იყო 1920 წელს. მოსკოვში შედგა სრულიად რუსეთის ქალთა
ყრილობა. ოლღა პლიეცაქ ესწრებოდა ყრილობას, როგორც დელე-
გატი. მის გონებაში მოსიყვი განუწყურლდა იყო დაკავშირებული
ლენინის სახელთან. რატომღაც დარწმუნებული იყო, რომ თუ ოლღს-

ზე მიხედვებოდა მოსკოვი, აუცილებლად ნახავდა ლენინს. და აი, პირველი
ველად ვლადიმერ ილიას ძე ოლღამ დაინახა წითელ მოდუნზე, ძველ
ბოლშევიკის ინესა არმანდის დასაფლავებზე ლენინი იდგა კუბოსთან
ზემად. ოლღა დიდხანს უყურებდა და ცდილობდა ღრმად აეხსენებოდა
ბედისდის სახე ვერცხლს.

მუერად იმავე ღამე წახა იგი მოსკოვი. როდესაც ლენინთან მი-
ვიდა ამოსავლეთის ხალხთა დელეგაცია, ოლღა სულ ახლოს იჯდა
ილიჩთან, თვალს არ აცილებდა მას და არ გამოპარვია არც ერთი მისი
სიტყვა.

შესაშე შეხვედრა მოხდა დიდ თეატრში. თაბიბის დაწყების წინ
დარჩაზუსტა ხმაირა იყო. უცებ სიოუმე ჩამოვარდა და გაისმა: ლენინის
ლენინის იქნება ტაშმა, რომელიც დიდხანს, ძალიან დიდხანს არ შეუ-
ყვეტილა. ლენინმა ამოილა საათი და დამსწრეებს უჩვენა—არ შეიძ-
ლებდა დროს დაკარგვა თვაციებზე.

— ლენინს ჰქონდა თავისი საკუთარი, განსაკუთრებული მანერა,
როცა დაპარებოდა მის შეელო ურბალად, ნათლად აეხსნა მსმენ-
ლებსათვის რთული საკითხები. ამაში იყო ლენინური შემოქმედების
საიდუმლოება. მას ყოველთვის უბრალიდ ეცვა. ასეთი ვნახე ლენინი
წითელ მოდუნზე, კრემლში და დიდ თეატრში...—იგრუნეს ო პლიეცა.
იგი იყო ყველგან. თითქმის ყველა ყრილობაზე, სადაც იტყებოდა
ქალის ზღინდერი მიმავალი: მოსკოვი, თბილისში, ბაქოში და სხა...
ინორში.

შემდეგ, როცა დამთავრა მოსკოვის პირველი სახელმწიფო უნივერ-
სიტეტის იურიდიული ფაკულტეტი, იგი მუშაობდა მოსკოვში, თბილისში,
ბაქოში და სტალინოპოლის სასახლესებელ ოთახანდლებზე—ყველგან
უნაგროოდ და საქმის უდიდესი სიყვარულით.

ახლა ის ყოველ დილით ჩაივლის სტალინოპოლის მთავარ ქუჩას და
შეგრძობს ერთგონ შენობასთან. ეს თეთრი სახლი სამხრეთ ოსეთის
ავტონომიური ოლქის მმართველთაგანის მუშეუშია. აქ უკვე ოლღა
უკვე რამდენიმე წელია მუშაობდა მუშაობას და აქვე ჩაყვარა სასუ-
ძველი მის წიგნს—აოსი ქალის წარსული და აწმყო.

თავმჯდომარის დეკლარაცია

კეხეი ბატარა სოფელია. ვაშლი ბევრი იცის. შემოდგომაზე ტოტები
მიწისკენ იხრება და ეშოები წითლად იღებება. ვაშლი ისეთია, ერთი
ხალი არა აქვს, მაგრამა ყუნწით მიმაგრებული და ელის ხელებს,
რომ მოწყვიტოს.

შემოდგომაზე კეხეი შარავუნად ბირველად ვაშლებს დაინახავ
და მერე მათ შუა ჩადებულ სახლებს—ორსართულიანს, თუნქით გალა-
ხურულს, ფართო აივანი.

როგორც ყველა სოფელში, აქაც არის შარავუნა, მიხვეულ-მოხვეუ-
ლი შუტები, წყარო... მამაკაცებს მეტწილად სოფლის ცენტრში შეხვედ-
ბით საღამოს, ხან თვალს ჯავისკენ მიმავალ მანქანებს გააყოფებენ, ხან
მთისას მოჰყვებიან და ხან ბარისას, შერე კოლმურებოების თავმჯდომარე-
რებზე იტყვიან და არაიენ რომ არ თქვას, ყველამ იცის—თუ სოფელი
კარგია, იქ თავმჯდომარე ცუდი არ იქნება.

დელაკაცები მეტწილად მაღაზიასთან ქუჩებიან. ხან ფართოს
ამოშებენ, ხან ჭურჭელი მოაქვთ ბინისკენ. ვხად მიმავალ თავმჯდომარე-
რს რომ მოკარვენ თვალს, არ იტყვიან, მაგრამ გაიკვირებენ—ქალთა
და კაცის ამტანობა საიდან აქვსო!

თავმჯდომარეს სწორი ქვედაწელი აცვია, ზემოდან კოფის
ტარება უყვარს. მიღანზე თავს არ დებს, მაგრამ რაც იცის, შევინის.
თვის წაყვრა არ იცის. წვიმაზე რომ იცის, არაფერს მიიკარებს, მუხს
კი ისე ეფიცება, თითქმის თავისდღეში მზე არ ენახოს.

თავმჯდომარე რომ შემოდის სოფელში, ამას სოფელი მაშინვე
გარბნის. დილით გათენებული არ არის, რომ შარავუნაზე ჩაივლის.
კანტორის წინ თუ დახარებული ხალხი არ დახვდა, დღად არ დაგა-
დვეთ შეურუხებას, სახლზე მიუკაცუნებს და გარეთ გამოიშობს. აღწვი-
ლი გამოვა ოჯახის თავცაგი. სიტყვას არ ეტყვის თავმჯდომარე, ისე
გაიყოლებს საშუაოზე.

სოფელში თანებდა ზეგარს. ვარგისი მამინ ხარ, თუ თანებნას შენს ნებაზე ატარებ. წუხელ შომა გავაზნა სერგი მინარაშვილი ამ დღისას კი გატარასთან ამბავი დაახვედრეს: სერგი მისა: გადასულია, რაში სრფული დაბრუნებულა და საქმე დაუდგია.

სახლში მივარა მინარაშვილი.—სხვებზე გული არ ასაყვირონი,— ერთი უღრნა და თან გაყოლა. შიის ძირამდე ხალხი ხაყვანი მანქანით მივიყვანა. ორი საათი იარეს მანქანით. შიის ძირას ადრე გაგზავნილი მარხილები დახვდათ. თითო მარხილები ორი გამყოლები უნდა ერთი რომ წინ მიუძღვის, მეორე უნა უნდა იჭრდეს ხელი, მყარული თითის ძირები ციკათი გზაზე რომ არ დასრულდეს.

სერგი მინარაშვილის წუხანდელმა საქმეებმა არაია ხალხი. ევანა ლლაძემუც მას მოხადა: მარხილები არ გავყვიბი, ხუთი კილომეტრი ფეხით სიარული ამ მოთვე არაა ჩემი საქმე.

თერთმეტი მარხილი აყვია სიმბაძანის შიას. მეორეშვიტი მარხილი შემწული იდგა. ევანა არ მიპყვიბდა მეგზურად ნამოთვრალე სერვის. თავმჯდომარე მანქანის მძღველი მივარა: თუ ძმა, ხარ, ეს მარხილი არ გამივილი, ვადლიდი მანქანადან და აყვიე ზემოთ.

მძღველი მანქანა დასტარა და უნა გაყვია მარხილები. მანქანასთან ევანაი დარჩა და მეტი რა გზა ჰქონდა, ფეხით უნდა ჩასულიყო სოფელში. უნა დადევნა მძღველი: უწმინდ მინც ვერ წავაღე, აქ ჯდომას, ისე მარხილები გავყვიბი. ხუთი გზა გააკეთეს მარხილებმა. 40 ძირი თოვა ჩამოტარეს მანქანებმა. იქვე დაშალეს ძირები, დატვირთეს მანქანები და გამოსტუმრეს სოფელში.

— მეუ მანქანებს გავყვიბი,—უთხრა თავმჯდომარემ მწველავებს და ფერხიდან გამოვიდა. ისევე მიბრუნდა, კიდეც ხომ არ აყვირი გამოტვირთვით,—უნდა შეკითხოდა, რომ მიყვალა მელანარაშვილი დიანახა, გაჩვენდა და სიამოვნო შევეცალა.

— მაყვალა, ფერხის გემის მაყერი წყნა მივიღე ყველი ქვემოთ. აქვე, სათავარზე ორმოციდამან ძირების სამი მწველის და სამი მწველივი უფლის. მაყვალა ყველავაზე ახალგაზრდაა მათ შორის. ხუთი უფლისა შომაში დადის და წელს რომ რძეს აძლევდნ ძირები, ასე ჯერ არ სულიდა.

სამი თვეა შომაში ამისული მაყვალა და სოფელში ჯერ არ ჩასულია, ასე ძრევი კაბა, აქ რომ უკლია, ახალია, ჯერ არ ჩაუცვამს.

მაყვალა გზაში უწევდა თავმჯდომარე და თმის ისწორებს. ხალაითი გაუნზიდა, ახალი კაბა ჩაუცვამს. სამი თვეა გეგო ყოველდღე აუთოებს კახს და ცელწვე ჰყოლებს, იწმე ხვალ ქვემოთ ჩანაგზანონ და დამპირდეს. თვალად დაუდგეო ზებებს, ერთი ამ კაბაში ნახონ, რა გეგოა!

— შენებს გაუხარდებათ, არ გელიან,—უბნებდა თავმჯდომარე და მეტს აღარ ამბობს—იწმე სხვასაც გაუხარდება მისი ნახვა.

მაყვალა ყველს ახარებს და სახლისკენ ვარის, შალე უნდა გამობრუნდეს ისე და შომაში გაყვიბს დახლიდი მანქანებს. თავმჯდომარე კანტორასთან ჩამოდის და მანქანებს აცლევინებს. აქ ისე ძირებზე იცრევა: თოვა, მერე საშიში აღარ არის, გინდაც გაყომიდეს, წყალი გვერდზე ჩაუვლის მას და აღარ დასეკლებს.

მანქანები სიტყვებზე სოფელს, თავმჯდომარე ისეე შიისკენ მიდის. მაყვალა სახლთან ჩერდებიან და ელიან. მეზობელი უზოდან ძია გეგვალა გამოდის.

— შუმა მინდა მოვიტარო, იწმე ხარები მათხოვით,—უბნებდა თავმჯდომარეს.

— ახლა ხარებთან მიდევარით. ისინი მიიდან თივას ჩამოიტანენ და მანქანები უნდა დატვირთონ. მეგრე ისეე ზემოთ აირკვები: საძირკო კარკია, ათი დღე მანც რომ დარჩებილებნ ხარები, ციკას ხორცს მოისამაინ. ხომ არ წამოხედილით მათთან, მუდგულით, მიიჩვევლით და მეგრე სადაც ვინდათ, წამოგვეკვიბოდნ, შემსაში მოვიტანდნ.

ძია გეგვალა თავმჯდომარის ნაქვამზე იცინის და სახლში შედის. მაღელ გერხვდება და გზად ფრავას იცავს.

— ღამე ეკრილება, დამურიდება,—ამბობს და მანქანაში უდგება.

იყის მიხეცეთა, თავმჯდომარეს: ახალგაზრდობისკენ უმოწინა თვლი და რბანს იხივ დასაქმა, მისი იხევი აქვს. თამარ ზარდალიძეც რომ თავმჯდომარე აირჩის, მამონ იფერია ძია გეგვალა, სოფელს კარგად იყავის, არ უკუწმობდება. თამარი აღრე რაიკომის ინსტრუქტორად შემოსაბდა და სოფელთან ახლოს იყო.

ბირველ დღესვე იქცა თამარი: თიხასორმოცდაათი დღედადი დღეში მარტო ორმოცდახუთი კვირცხს რეორკ იძლეოდა. სამი დღე გარეთ არ

გამოშვა დღელები და ას ათი კვირცხი მიიღო. მანც ცოტავა და გარეკვიბა მოიყვანა: კვირცხი კვირცხება, მოშველი და ვარაულო უნდა შეეცალა. იყის დანასახლეში.

ხმა არავის ამოვლია. ადამიანების განაწყვენებას ერიდებოდნენ.

მამონ თავმჯდომარეზე ფერხაში მოშველიად კოკაეტილიდი ქეთო ლაპაქიქ დასახლება. იცოდა, სკოლიდან რომ მოვიდა კოლმეტირეზობაში და კარგადაც მუშაობდა.

ერთი თვის მთავრეე თიხას კვირცხს იღებდა ქეთოი დღეში. მეგრე კვირცხს რაჯინი შიისთოვა, თიხასთან მობატანებს კომინბატონებს საკვირე, კვირცხი იმს, რომ 15 მაისისათვის სახელმწიფოს ოდღათერაზმეტი ათასი მიწვევა ჩაახარა.

ახალგაზრდებს ენბობა თამარი და უმარბობებენ...

დავად და მოსაც მიღწეის. ასე იყის შომა—უბნებდა მწველის. უცხად გადაიღებს. წვიმამ სწორი თივის შიხილებს. სულ ერთიდავდა გაიწყურენ. მერე გადაილი და სკოლი დაწიეს. მწველავებმა ახლად ამოყრილი თივის თივი, ყველი და ცხელი რძე ჩამოარებეს. შუალამეუ ღაძინენ დატვირთული მანქანები სოფლისკენ.

მრავალდამარტო ამ თივას ვერ აყარებს თამარი საქონელს. ოთხს ორმოცდაათიანი სილესს ორმოცდაცხუდელ აქვს. გეგვით გათვალისწინებული ცქესას საზოცი ტონა სილესი უკვე ჩასლო, ვალეუ-ბულებმა დღიდა—ქრანასი ტონა. ამასაც შეასრულებს და მერე საკვირს საქმე კარგად ეტნება.

მანქანების ფარებმა სოფელი განათინა. ფარების შუქზე დასცალებ მანქანები. თავმჯდომარე სტალონიანი ცხოვრობს. შინ ჩამოსაყვადი კიდეც გზა აქვს გასავლილი. შინ რომ შევა, აღბათ, ვერცხს დაღლაპარაკებდა დაძინებულ დახვება ქმარ-შვილი. დილასაც უთინა გამოიღის. ამ ზომა იღლებუნი მანც რომ სიტყვას ვერ უბნებდა შინაურებს. მისი ოჯახი დილია—ქმარი, ორი შვილი, დედამთილი, მარხები. უფრო დიდი ოჯახი კი ზემოთა აქვს, ყვენი.

იცდარიო ჰექტარი მარტო ხეხილის ზადი აქვო. ორასორმოცდაათასამს ცენტრარე ხილს ვარაულობს ჰექტარზე. ვაშლებს ბეგრე ასინა და მეწველეს მსხალსაც ი ტრტები დამძიებია. თითხმეტი ჰექტარზე ვენბია მოსავლივი.

7 ჰექტარზე ბოსტნეული უთოვია.

შემდგომავაზე წვიმივი იყის, სიციფეც მაგარა მუ კარგ მოსავალს იღებ, გული მწვიდალ გაქვს. ზამთარი მოიღის, თამარ ზარდალიშვილს კი მისი ფერია არა აქვს. მოსავლი კარგი ბოლო უნა.

სოფელსაქართველო

ჯავის რაიონში არის პატარა სოფელი მხრებზე. არავინ იყის, რატიონ მქვია მას ეს სახელი. შეიღებია იმბრობი, რომ აქ ბეგრე, ძალიან ბეგრე მსხლისა და პანტის ხეხია. სოფელში ბეგრე ოჯახი ცხოვრობდა და ისინი თივასაც ერთმანეთს ჰგავს, მაგრამ მანც ყველა თავისებურია. ყველა ოჯახში ორბნება ბავშვი და ყველა ბავშვი ძირება პანტის ხეზე. ვერა ყველას სჯობიდა. დიდი პანტის ზე ჰქონდა ამოიჭმებულა—კენწეროდან უფრო კარგად ჩლიდა მარხები და ბოსტანში მომუსუსლებდა.

— აუ, ვერააა!—დომიხებდა საღაოს მინგრედიან დაბრუნებული ოსიბე და შვილს პანტის ხიდან ძლიეს ჩამოიტყუებდა.

თერთმეტი შვილიდან ის ყველაზე დაუღვარი იყო და მანც ყველაზე მეტად მისი იხევი ჰქონდათ. განსაკუთრებოტი კი მეგრე, როცა თერთმეტი შვილიდან მხოლოდ სამი შერჩა მიხეცეს... სოფელში თითხე ჩამოსათვლიდი იყო ნასწავლი კაცი, ქალის სწავლაზე ხომ არავინ ფიცრობდა. მსხლელები ახლადგახსნილი არ საშუალო სკოლა და ოსიბე ცხოვრობდა, როცა ვერა დადგა, ერთი წუთითაც არ დაფორებულა—ვერა იქ მიყვანა. საღამომითი გული სიხარული ცქესობდა, ვერას პირველ დღესებს რომ უსმენდა. როცა გეგვანამ ხუთწლიანი სასწავლებელი დაამთავრა, ბეგრე თითქობდა ოჯახში—საკმარისია, მაგრამ ოსიბემა

ჯავის უმაღლეს დაწვებით სკოლაში შეყვანა ქალიშვილი. მას შერდგ ნახევარი საუკუნე მაინც გავიდა, მაგრამ ვერას არ დაეწეებია თავისი მასწავლებელი ივანე სანაკოვე. ხლდა ივონეს და ყუველთვის ახსოვედა, როცა კლასში შედიოდა, როგორ იდგა ის მერხებთან და როგორ ელაპროდა მათ მუცელს უკანს დაუღუღუბაში.

არ არის ისეთი ოჯახი, რომელსაც არ ახსოვდეს 1920 წელი. მენმე-ვეების მიერ დარბული სოფლები და სახლები. არც ცხოვრებოვების სახელი გადარჩენილა გადაბუბავი და მაინც, როცა უღუკმაპუროდ დარჩა ოჯახი, ვერა თურმანუღლი ჩავიდა და პირველად აქ შევიდა კლასში. მაგრამ ეს არ იყო ჩვეულებრივი გაკეთილი—პატარების გვერდით მას წავლებულზე უფროსებიც უსხლენ შერხებს. თურცა სად იყო მერხები, სად იყო წიბი და ახანი, გაყინულ ოთახში ვერა თავისი ხელით წერდა და ქრიდა ახანს. ხშირად თოვლით იფარებოდა მისი ლოგინი, წამწამებს ქირხლი ედებოდა. ის მაინც იჯდა და გათოშლილი ხელებით ასწორებდა ჩვეულებს... ასე მიდიოდა წლები, ასე აღმადებოდა ქალიშვილს დღეები თავზე და მაინც გულის არ იტებდა, ფიქრობდა და სკეროდა—ოღესიდაც ეს პატარა გოგონები და ბიჭუნები დიდ ქვეყანას ნახავენ და სასარგებლო საქმეს გააკეთებენ ხალხისათვის, მისი საყვარელი ისეთისათვის.

როცა სოფელ გუფთაში გადმოსახლდა, როცა ოჯახს მოეკიდა და ეზოში გაშლის ბებიე წამოიზარდნენ, როცა დაღლილი ბრუნდებოდა სკოლიდან და გაშლის ბუზე შესკუსებულ შვილებს დინანაზავდა, ახსენდებოდა თავისი სოფელი მსხლები, მიწდვიდან დაბრუნებული მამა და ახლა თითონ იმხანა:

— აუ, ახაა! რუსლან!

მერე ახსენდებოდა სხვა ბავშვები—იმ დღეს გაკეთილი გააცდინეს და სახლში მიაკიოხა მათ ვერამ. ეყოფათო სწავლა,—იყვინენ შმობლები, ამასაკ უნებრდინენ ვერა იჯდა მათთან, ელაპარაკებოდა დიდხანს და მერე დლითა გაკეთილზე მიდიდინენ ბავშვები თაზინდუნლი.

იმი კარზე იყო მომდგარი 1941 წელს, როცა შთაგრობამ ვერა იოსების ასულ ცხოვრებოვას საქართველოს სსრ სკოლის დამსახურებელი მასწავლებლის წოდება მიანიჭა, მერე ლენინის ორდენით დააჯილდოვეს. რა გაგაყოფო ასეთი,—გეტყობოდა თვითონ, მაგრამ განა საქმე იმშია, რომ გუფთა პატარა სოფელია, რომ იქ სულ ერთი სკოლაა. იქ თითქმის ყველა ახალგაზრდა მისი გაზრდილია, იქ ყველას ოჯახში ვერა თავისიანია და ყველად იცის, რა ძნელი დღეები იყო სოფლის მასწავლებლის ცხოვრებაში.

ინაურის შთაშყ კარგია ასედა, როცა ახალგაზრდა ხარ და წლები არ გამომიშეს.

მერე რა, რომ ორომც კილომეტრს ვაივლი სოფლიდან ახვალ, ერს ამოისუნთქავ და გაგორდები ხალხზე.

ხალი შეყვია სათბის, დაღლებიან და სამარბოავ დებვა, სიცილი-კისკისი ჩაბოლის მიოდან.

ქრისტესაშვილი ბევრია სათბში—ლიზა, ტურფა, მერი, გენია, ვუენა.

მაველაც ქრისტესაშვილია, 11 პრიკავის მერკოლორი. მაველამ ქვემოთ ორი შვილი და ქმარი დატოვა. უფროსი შვილი წელს პირველად მიდის სკოლაში. დედა მას ვერ გაავიღებს—სათბშია. მაველას ქმარი ცანიდან შინ რომ ბრუნდებოდა, ძველი სახლის გვერდით ქვას ამტკვებს ახალი სახლის ყველენი ამოკვავს. შემოდგომა რომ დაიღვავა, მათი ახალი საკვამურეც შეიბდებოდა. მაველა მათშია და იცის, ქვემოთ, ბარში რას აკეთებს მისი ქმარი.

ინაურის შთაშყ თუ ახველი, გრწობს, რომ შენი წლოვანება კლებულის და გასათბოვარ გოგონათვ ივინი.

მერე ღამდებოდა და მოგროვილ თივას რომ უყურებ, გიკვირს—რა დიდი ყოფილა დღე!

მიოდან ჩამოსვლა უფრო ძნელია, დაქანებუღია გზა და ციკაბოცაქ მელა ვერ ჩამოხვალ, უნდა ერთაშობამ გამოიქვე, მაგრამ თავისუფლება ბვერი არ უნდა მისეც თავს, თორე ვეღარ შეყავდები.

მთის ძირას, სამიწებულში ცხელი საღილი დაგხვდებოდა და ახლად ვამომიხვარი ბერი გატებავ და ორ ლუკას რომ გაისრჯავ, იტყვი—

კარგი კვება სცოდნობა ჩვენს დისახალის აქ, მოაში, ლუკაც ეპ-
რილია და შრომასაც მუტი აქვს ფასი.

მაგვალა ორი კვირა კიდევ დარჩება და როდესაც ქვემოთ ჩავა,
ამხავს ჩაიტანს. ბრედვის სტალინის სახელობის კოლმეურნიბაში კარ-
გი გოგონები არიან. ბიჭებიც კარგები უნდა შეხედეთ—ლლი მამისაშენი-
ლი ცოც ქვაზე დასახლებს გან, მართო ლანაში თვალიმისთვის არაიენ
შეხედოს გიგის. გულნარა ტრეივალაშელზე წერენ იტყვიან, რომ მხო-
ლოდ სკოლაში იყო კარგი, აქ ნაინო და მზეო იღაპარაკონ...

ორი კვირის მერე რგოლი მინდვრებს შეუქცა. ოთხნახევარი კექტარ-
ი ხილი მარტო მათი დასაყრდენია. ოთხ კექტარზე ჰარხალს მოაში
ნამყოფი გარგობები ადვილად აიძებენ.

ოთხსამდე შრომადღე უკვე აქვს მაკვალს, კიდევ ბევრს მიითვლის
ქვემოთ რომ ჰავა ბავშვები წამოზრდილები მოეყვებენ. ორი კვირა
დღეა შეიღს რომ არ ნახავს, გაზრდას უფოოდ შეატყოს. ქმარი კი-
ლეს გადახურაუდა სახლს.

ინაურის მოაზე კარგია ასეღა. როცა ახალგაზრდა ხარ და წლები
არ გამბიძებს, დაშვება ცოტა ძნელია. გვა ზოგან დაქანებულია და
ციცობიც მაგრამ, როცა ქვემოთ გვალან და მათი ნახვა გიხარია, არც
ისე ძნელია.

მარია გასიკვი

ჯავიდან მარჯვერ გადაუხვევი, მთის პირს შეუხვევი. ქვემოთ აღ-
ზანია და უფრო შორს—მინდვრები. ბუბქები შეფენია მილიკებს. აქე-
დან სოფელი მუხალა იწყება.

ესუბრებიან იხედებიან სახლები, კარგად ნახები, მოვლილი, ყველა
ეზო იცის ფოსტალიონშია, ყველა მოსახლის ამხვი. გასიკვიებთან როცა
წერილი მიატყს, იცის როდის მიიხედოს მარია გასიკვი ფერმაში რომ
ძრობებს დაეუბლებს, შინ შეირბენს—და მასწინ მიადგება კარს ფოს-
ტალიონი.

წერილია რუსეთიდან. ვალოდია უფელის დედას თავს ძალას ნუ
დაატან, დაისვენეო.

თავს მან მიხედოს, დღედაღამ რომ ფრინავს და არ იცის, სად
უბჭებენს ამინდი.—ფიჭობს დედა და წერილის მაგიდის უკრაში
ინახავს.

... ოთხი შვილი წავადა სახლიდან გოგონები დათხოვდნენ. ბიჭები
დაოჯახდნენ. სამი დარჩა სახელი სწავლობენ, ყველაზე უფროსი მე-
შვიდე კლასშია...

ისევ ბრუნდება დედა ფერმაში. ახალ საცვებს აძლევს ძროხებს,
თუ ზამთარია, თივა მღობნად აქვს მათთვის.

ზაფხულობით ასე არ არის. ზაფხულობით საძოვარზეა და იქ
რძთან ზალახია. რვა კილოგრამს იწყველის დღეში ძროხა. საძოვარზე
ასვლისას მაღლები ხუდება. მაინც არ ღლის სიმაღლე მათში ნაცხოვრებ
ქალს.

ზაფხულობით აწეულია სახლიში დაიხებლით დედა, ვარაუაა ვახლი
ხაზი. მაინც ურჩებს დროს ფოსტალიონი. ლამით მიადგება წერილით.

ახლა სტვა შვილები იწერებიან, გათხოვილი ქალიშვილები—მა-
ლიან არ გადიდლოო.

ბრალბს დედა—იქნებ კიდევ გაჯობოთი. 58 წლისაა და ოთხანი
შრომადღე უკვე აქვს. დასვენებო რომ უფოლან, განა თვისითი შივა
სახლში აძლენი გნო, თაფლი, კარტოფლი ორხალდა დედის გამოყ-
ვიბილით საბუნებრივ მაღან უფავრო შვილებს ახლა ყველის ამოცანა
იციობენ. ოსეთში ცნობილია ჯავის ყველი. მარიაში კი განსაკუთრებუ-
ლად ამხადებს მას.

მაინც დასვენებო უფოლან. რაც კოლმეურნიბაა ჯავაში. იმ დღე-
დან ვართაცა შრომობს და შინაც განა თავისით მოიფდა შარშან შე-
დი ფოთი ყველი. ოცდაოცქმეტი უფოთი კარტოფლი. ნახევარი ტინა
ხიბბალი ოჯახში.

დღის ხელუბნა მოიტანეს და ამ ხელუბნო უნახავდნენ. არაქველად
მარს, ხაზლის მოსვლა უნახაო სახლში. ამ ხელუბნო უღელს იღველებს.

შინ ვერ დაჯდება დედა მანაც კარგია ვახუო რომ მასწინა მან-
დობილი სკეზე, მისი მისვლა რომ სკირდებოთ ხადღაც, მინი ფოსტალი
რომ უნახაო.

დედას არ უნდა შინ დაჯდეს, არ უნდა შეიღებს უფროსი მღებ-
ში. თვისის ლეგას აქვს მასაც ყველა და სხვასაც. შრომითა შეიღებსაც
გაუნაწოლის, დღის მოწყველია. ტკბილია.

სღამის სკოლიდან ბრუნდებთან პატარავს ღამით დედა მშობლის
სახლიში. თავები ირბება წიგნებზე. დედაც ვეღბს რომ მასწინა გარეზო-
ნის შეიღებს.

ტყვილად იძოვლიან შეიღები.

დაქაყვსვი

მათია მირალი მილიან და სობ-ყენ რეკეს ზოჯეკო. ვი რუნებია
და ვერს ამზობს რა უნდა იქნეს, როცა ცხოვრების დღეი გამოქო-
ლდება არა აქვს, როცა მხოლოდ ოცდაშვიდი წლისაა. რაყა არ იყენ,
რია ქმარ-შვილი.

აღამაინებთ ამას არ ციხობულბენ. მიღან და საბოუნ რჩება.

და იკონებს თავისი, მოსიყვარულ დედაშია. ვიბოლ რომ არ
აუწყედნენ მზას ოჯახში ტბილი სიტყვა უყვარდათ და ასე დიხზარ-
დნენ ბავშვები. მამა კოლექტივად რომ დაბრუნდებოდა, დედა კარგად
ასევერბდა ფეხსაცმელს. დები წამოზარდნენ და გათხოვდნენ, მუდ-
რო ოჯახები შექმნეს. იგი კი ყველაზე უფროსია, მიზევი დედისთან
ციხობიდან და მამით ობოლ დიქველი წრდისა.

იგი სტალინის სატყრო კომანანტი მინახდვად მუშაობს.

მიღის ახალი ფიცარი, ჩანდეს და უშუბს ისევ იწყებს თავიდან,
ახეა ყოველდღე მუშაობს სწრაფად. გენგას ყოველთვის ასრულებს,
სიხარულით კარგე აქვს.

ინახებდა ფიცარი, დგას ქალიშვილი და ფიჭობს ოჯახზე. რომ-
ლც უნდა დაიხებეს:

წუელი შემოვიბრა მუხობელი ცოდის მტყარე იმარია. უნდა ვე-
შორებო, ვამოხება არაა ადვილი. როცა ორი შვილი სკოლაში დღის
და ვერ სწავლობს, როცა ბავშვებს დედაშია. მხებში სადარბოვუ-
დაუხებლით. მიზეზი კი თითქმის არაყვრი.

სტალინიშში იცინებენ კომინანტის მუშას. უჭილოუნს სტკობს დე-
ტატს ეთერ გუგარია.

აღამაინებთ შეწყვეტილები მიღან მასთან და თხოვენ დაბნარბებს
ის საამისოდ მუშაა.

შინ რომ ბრუნდება, შედის მუხობლიან მუხობლის შვილის მას-
წავლებელი იქვე ზის და ესაღებნა ისინი უკვე იცინებენ ერთმანეთს.
ეთერა მამოღინებეკო ინახულა მასწავლებელი სკოლაში. ბავშვებს
შვილი სახელით აქვთ, ოლილი მავიას შიშის ქმარი ახლა აღმავიერს
ამზობს, მათობის სწეს და სიტყვა არინდებ გადაცავენ.

სადღედა არ იცის ეთერი მათთან. თავისთან გედის ამაღან მე-
ზობელი შეწყვეტილი არ შივა მასთან.

ლიბ კაკაბაძე
ლიბ პრუცხვილი

წყვიდადმა რომ მზე მომტაცა,
 ბავშვი ვიყავ, პაწაწინა,
 ჩემმა ხვედრმა თვით ღამეებს
 შენ ცრემლებად დაეკაწინა.
 როცა ჩემი ტოლ-სწორები
 ატალღებდნენ ირგვლივ უბნებს,—
 ბურთობდნენ, პეპლებს სდევდნენ,
 ან ეძებდნენ ჩიტის ბუდეს,
 მე მათ გუნდში არ ვერიე,
 და რომ დარდს არ დავეზაფრე,—
 გვერდით მეჯექი სანუკვარი
 მოსაუბრე და მეზღაპრე.
 სიმარტოვის ძნელ წუთებში
 თანატოლად შენა მყავდი,
 და მცე მზრდიდა სიხარული,
 ვით მდინარეს შენაკადი.
 შენი გულის მზით გაგვლიჯე
 უკუნეთის შავი ბაღე,
 ან ქიდილში ვაგვფოლადი
 და მეორედ დავიბადე...
 დღესაც შენი სიყვარული
 ჩემეს, ვით ჩემთა დღეთა ღონე,
 შენი ღვაწლი და ამაგი
 ვწონე, ვწონე, ვერ ავწონე!
 დღესაც, ვით ბავშვის თავს მევლები,
 დამფიფინებ, მიფრახილდები,
 და ქრებიან სამუდამოდ
 ნისლიანი ბილიკები.
 შენი ზურუნეტი, საყვარელო,
 მე მრავალი ვაგვერ ახო,
 და როდესაც ავად მყევხარ,
 მინდა წამლად დაგენაყო.
 შენი სიტყვა ჩემთვის ბროძლის
 ნაღრავც და დაფიც არის,
 შენ ხარ ჩემი აღმადურენა
 და სიცოცხლედ საფიცარი.
 მაპატიე, თუ ეს ლექსი
 ფერთა ეზბით ვერ დავცვარი,
 დედა, ჩემო ტკილი დედა,
 შენ ნათელ გულს ვენაყვალე!

მანხანან ძინლაპტი.

უსინათლო

ილიან გოგოლაშვილი

მხატვარი ლ. შენგელია

მთა შერხა. ამბავი მოხდა გასათ-
 ცარი. მყინვარების დამპყრობმა ზეი-
 ადმა ქუთუთას გულიც გაალხეო და
 ეს უკარება ქალიშვილი მოიხილა.
 ქუთუთას შემზრახველი ჯერ ბიჭი
 არ მოიძებნებოდა. მამისერთა ქალი
 ჯირიანივით დანაყარდობდა ატხილ
 მთებში და გულიც არ გააკწვრია, თუ
 ვინმე შეზედავდა აუგს რასმე.
 ხორეზში ქუთუთას დაბადებას გა-
 დაწყვა. ცალად დარჩენილმა მონახემ
 კი ქუთუთას სხვა დედა არ მოგვარა,
 დამეჩარებოდა ბაღლი. თავად გამო-
 ზარდა ქალი, აბჯრის ხმარება ასწავ-
 ლა, ჯიხე-ირემთა მონადირება...
 ათქვირდა, მომწიფდა ქუთუთა, დამ-
 შეენდა... აე თვალს არ დანახებოდა...
 ბევრი ამოღტილი ბიჭი იცემ-
 და გულში მუშტს და თავს პირობას
 აძლევდა გასტყდომოდა ამ გოგონას
 სპეტაკ ზრახვარში, მაგრამ მასთან შე-
 ხვედრისას ენა ებმოდა და უტყვად
 ჩაუვლიდა. ზოგი, უფრო გაბედული,
 იმას თუ შეზედავდა, რომ გზად მი-
 მავალისთვის გაეკოლებინა თვალი,
 თორემ სიტყვას ვით შესძარხავდა.
 გაზაფხული კი მოვიდოდა. აუტო-
 კენდა ახალგაზრდებს გულებს და
 კვლავ გასწევდა თავის გზით. ვინ
 იცის, რამდენი გაზაფხული გააცილა
 ზვიადმაც, მაგრამ ქუთუთას მაინც არ
 გაომოლაპარაკებია, გულში ატარებდა
 მისი შვიი ცეცხლოვანი თვალების სი-
 ყვარული.
 ვაკაცას ბევრი მწვერვალი დაეპყრო
 და გულთთავ ზვიადი იყო, გრძობდა,
 რომ მთაში მისი ბაღალი ოროც უარ
 მოიძებნებოდა. ქუთუთას მიუკარებ-
 ლობას გაეგულისებინა და უარი არ
 მივიღოთ, თავადაც განზევ ვეჩირა თავი.
 მაგრამ ერთ გაზაფხულს...

დაილოცოს გაზაფხული, რომელი
 ძალა დადგება მისი სიმშვენიერის წინ!
 გაზაფხული თუ იყო ახლაც მიზეზი
 იმისა, რომ დალხეო ქუთუთას გა-
 ყინული გული...
 მთამ მთის გასძახა — საოცრება რამ
 მომხდარაო. ყაზბეგმა თეთნულდი
 ჩაუხითითო: გაიგე, ახალი ამბავიო?!
 და მით უფრო არარაობად ეჩვენა
 ზვიადს ეს მყინვარები — მას რას კად-
 რულობენ, საუკუნოვან ჭაღარამოსილ
 მთებს ახალგაზრდების ამბების საჭო-
 რად მოუვლიათო.
 ხარობდა ხორეზის ჭერი. ქუთუ-
 თას წაწამებზე სიხარულის ცრემლი
 უბრწყინავდა და მარგალიტებზე ცეც-
 მოლა ზვიადის ხუჭუტა ქოჩორს, —
 ნიშნობა იყო...
 მეორე დღეს კი ქუთუთას სახელი
 უნდა ეხსენებინა ზვიადს და კიდევ
 ერთხელ გადაეთელა მყინვარი. გა-
 მარჯვეული დაბრუნდებოდა ზვიადი
 და ნიშნს მიუგებდა ჭოროკანა მთებს —
 იქორწინებდნენ.
 აცილებდა ქუთუთა ზვიადს, მყინ-
 ვარზე მიმავალს და გზას მშვიდო-
 ხისას ულოცავდა.
 ხანი გავიდა. ვადაც მიიწურა. გზის-
 კენ მასურებელ, თვალბამომორალ
 ქუთუთას ამბავი მოუვიდა — ზვიადი
 ყინულგებმა დაიკანთყო.
 ქალისა ზედი თუ შეშურდა გულ-
 ყინულ მწვერვალს და სამუდამოდ
 მიისციენა თავის მკერდზე ჭბუტუი. თუ
 ფიქრობდა, ჩემს გულსაც გაათბობს
 და გაალხეობსო, ისე, როგორც ქუ-
 თუთას მიუკარებელი გული მოხიბო-
 და ამბავმა უფრო მეტად გაყინა
 ქუთუთას გული და სვედით ამოევსო
 თვალები. ახლა აღარ იხედებოდა
 მთისკენ, ჯიხეც ნადირობასაც შეუ-
 შვა ხელი. იჯდა და ზეჰყვდა სელს.

რამდენი გაზაფხული გავიდა მას მერე, არ დაუთვლია ქუთუთას. არც ფიქრად მოსვლია დაეთვალა. დრო კი გასულიყო: მამა სამარეს მიაბარა, თავადაც ჯერ სიმებად გაება თმაში თეთრი თმები, მერე თანდათან თეთრ ქულად ექცა თავი...

შინ გამოეტიღ ქუთუთას არც ის გაუგია, როგორ გადატრიალდა ქვეყანა, ახალი ცხოვრება მოვიდა, ახალი ხალხი ეხვია გარს...

სამოცი წელი გასულიყო ახალგაზრდობიდან... სამოცი ზაფხული გაეცილებინა, და სამოც ზაფხულს მოეტანა სამოცჯერ სამოცი სიყვარული... ქუთუთა კი მისუადმოოდა სელს და ბეჭედა... ბეჭედა...

ხმა დაირხა მთაში, მყინვარწყვირის დასაპყრობად მიმავალ ტურისტებს კაცი უპოვინათ გაყინული და ბარად ჩამოუტანიათო.

მიაწყდა სოფელი, ჭაბუკი უცხოთუ იყო, რადგან ვერავინ იცნო იქაურმა.

«ვაი, შენს დედას!» — მოსთქვამდნენ დიაცები.

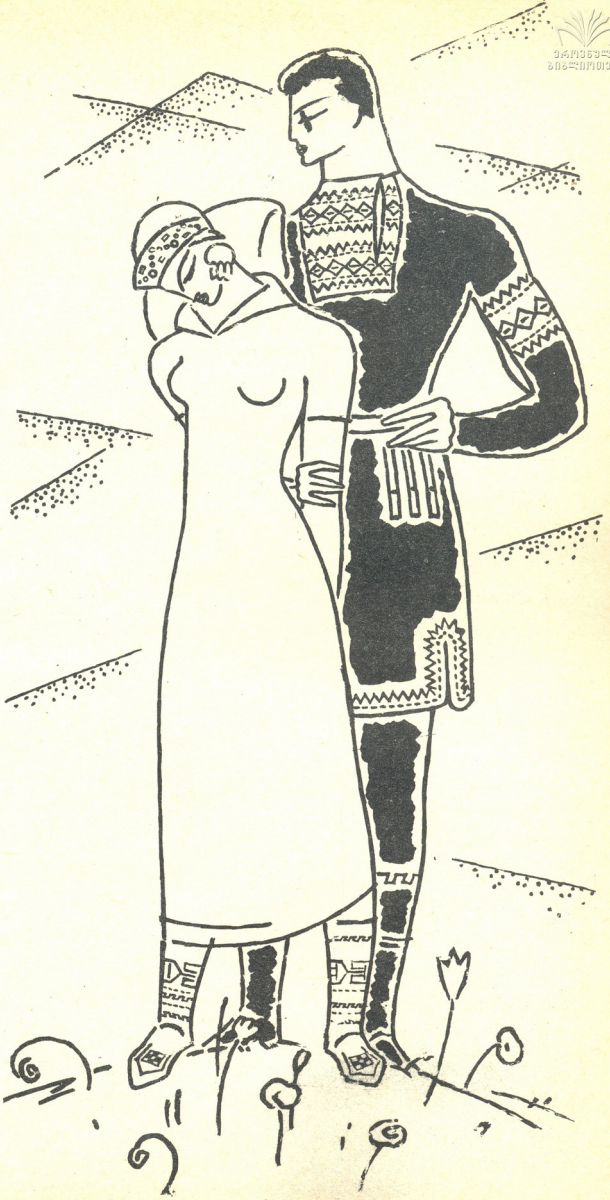
ქუთუთასაც ჩასმენოდა ხმა იგი, და მიუშურებოდა დედამკვდარის სანახავად.

დინჯად მივიდა ოთხმოცი წლის მოხუცი, დახედა მიცვალეულს და ჩაიჩოქა, ეალერსებოდა ჭაბუქს, დამჭნარ, დაძარღვეულ, ნაჯაფარ ხელს უსვამდა გაყინულ შუბლზე. თვალბეზე, წარბებზე...

... ასფლავებდნენ ჭაბუქს, სამოცი წლის შემდეგ, მიყვებოდა ხალხი. მისდევდა ჯოხზე დაყარდნობილი ოთხმოცი წლის საყოლე და თან ატანდა გულს, მხოლოდ მას რომ ეკუთვნოდა.

მთამ მთას გასძახა — სიყვარული სცოდნიაო ქუთუთას, გული ჰქონიაო...

მყინვარისთვის კი ვერც ამ სიყვარულს გაელხვო გული, იგი ისევ ცოვად გამოიყურებოდა, გოროზად. ესეც თუ შეშურდა, რომ უძალი, მოხუც საციოლეს სატრფო ჭაბუკად შეუნახა... ან იქნებ ის უკლაგდა გაყინულ გულს, რომ შთამომავლობამ მის კალთებს სამუდამოდ არ შეარჩინა სიყვარულით გამთბარი ჭაბუქის უტყვი გული!

— უჩინმანისის ტული ხომ არ ხურავს შეჩვეულს!—ბრაზობს...

— ადგემა თუნდმა, ყველა მოშალაღებული ხედვა ამ დღეს, ყველა მიიტყარის ბაზრობისაკენ ყოფილობენ გრასათს, ტანსაცმელი. მარის არც კაბა აქვს, არც ფეხსაცმელი. ამაზე არც წუხს. მას სხვა რამ აწუხებს: ტყეში ამბანაგებს შვირები არიან. არც თამაშო აქვთ. რა მოახერხოს? მოფიქრა—ზანაზანი განდასაბარებამხროში შევიდა. ორი ნაწილი ძირში მოიჭრა. ფულად აქტივი. დღის მიერ კაბის საყრდელი მიცემული ფული დაუმატა და სანაგავით ტყეს შიშავს.

ქაი დაბრუნებულს ვანი სტურვა წამოეწია: — გოგო, მარო, ოლასთან გაიქვე, გიბანუბს. აშლამ კულაში, ჯვარცმის ეკლესიის უბოში კრება იქნება. სიფრთხილ გეზარებებს, ცნობე ყველას.

გარეთ ოფის, ცინავს. ორ გვარდიელს ცხენსა და ტყენ შუა მოუტყევა მარო—ფეხშიველი და ტყენ კაბაშეიხეული. ნაბაკვიდან სამცხრდილი მოჰყავთ. თუ შედგა, მათარს თავანაზობს. თითქმის უფროდ შეაგებს საბატიროში, სიხით გათანგული იატაკზე გლია მარო. არც შობილები არც ნათესავები. არაგის აკარებენ, აჯანდენენ პატიმრები. ექიმი მოითხოვს. ვინ არის გამკითხავი? გაისმის კარების მტვრევის ხმა, ყვირილი, შეძახილი...

— ავგატრევეთ, დაღვლევეთ ციხეს, გაღაიყვანე ავადმყოფი საავადმყოფოში! მარო სავადმყოფოში მოათესეს. მაგრამ რაღა დროს? თვალების ანთებამ მარჯვენა თვალში შეღველობა დაუკარგა. ნახევარი ქალი გაანათავისუფლეს. ოღლა კი ამხანაგებთან ერთად ქუთაისის ციხეში გადაიყვანეს. უფრო გაკავდა მარო. სხვადასხვა ღონისძე-

დედამ ძლიეს მოიბრუნა სულ: — ყველანი კარგად არიან, შეილო. შეხედურება გუჭირს: ვიღაცამ გაგცემა, მოსილი გაჩაჩიკეს, ყველაფერი აღმოაჩინეს, დაგპრეტენ დაიღვრებო... — ნუ გეშინია, დედა. სიმართლე თავის გზას არ დაკარგავს. — ...და გათენდა 25 თებერვლის დღია... დილა შშინია. ოღლა ციხის სარკულიდან იქტირება. თვალს არ უყურებს. ციხის ეშოში არავენ ჩანს—მცველით სადღე გაპარულან. დანჯარაში შემოიჭრა სიმღერის ხმა. მარსელოზა!

— ოღლა გაფთვრდა... სულ უფრო ახლოვდება ხმაშეწყობილი სიმღერა. ფრაილებს წითელი დროში. ფართოდ გაიღო ციხის კარები. თავისუფლება... სიცილი, ტირილი... სიმღერა—ერთმინეთში აირია...

ლანვა. ეკლესიის ეზო გაივსო ნახლით ტროზენაზე გამოჩნდა გამხდარი, გრუზოაშიანი ვაკაკი. გაიანა მისი მგზნებარე სიტყვები: ჩვენი გზა ნათელია და სწორი. მას ზედნიერებისა და თავისუფლებისაკენ მივყავართ, ჩვენ გაივარჯებთ!

...1917 წელი. დაღვიწყარი. ოღლა პარტიაში მიიღეს.

1918 წელს კი მარო მიიღეს პარტიაში.

დაიწყო გამოსვლები. ოღლამ მთელი კულაში ფეხზე დააყენა და სკოლის თავზე თავისი ხელით ააფრიალა წითელი დროში. გამშავებული გვარდილები შეიტრინენ კულაში. მიიღეს სამცხრდილის რაიონში დაიწყო რბევა. დააბატონეს ვანი სტურვა, ვარაგოდ მლიავი, ვასილ სტურვა და ბერი სხვა ამხანაგი. დააბატონეს თოფის კონდხით თავგატეხილი ოღლა. — ყოველ ციხის კარს გაღებაზე ოღლას გული უსჯებდა, მაგრამ არა მას მარო. იქნებ გადარჩა?—არ ასწენებს ფეხი. უნდა აინგობს მალე, რომ ბოსილი, ზოგის ტყეში, დაჩაბუნა ორაგანიზაციის ფული, ლიტერატურა და სხვადასხვა საბუთები.

ბები თარგოვებს ფულს, ენაბრება პატიმრებს, მაგრამ... მეორე თვალზე უსტყევა. ჩაწვა. ამხანაგები პატიმრობენ, მოაქეთ წამალი, მოყავთ ექიმი, ანუქეშენენ.

— ცოტა კიდევ მოითმინე, მალე გათენდება. მალე სულ მალე აგებოლება თვალში—და მაროც მიუთმინლად ელის ამ ზედნიერ დღეს.

ქუთაისის ციხეში ოღლას ყურს მიწვდა მაროს უხედურება. აწყლებს კედლებს, როგორ უწველის მეგობარს?.. უცხად მოთქმის ხმა შემოესმა, ოღლას გააფრედა, პირველი მისი ფეხი ბავშვებს მიწვდა. შემდეგ—მაროს. იქნება ცხცლები. დედა არ არის? სენა დაძაბა. ახლა კი გარკვევით გაისმა.

- თუ წესს დედას, შეილო!
- დედა! დედა!—შეაკვილა ოღლა.—მარკეში დედა!—მთითუნს იგი.
- მაქნეთ შეილო!—ქვესის დედა.
- გატყდა ციხის უფროსი, ოღლა სახლახოკილ დედას მკლავებში ჩაუვარდა!
- მიიხარო, დედა, ბავშვები დაბეჭდა? ვეღადიშერი მოჰყლეს? თუ მარო არა მყავს?

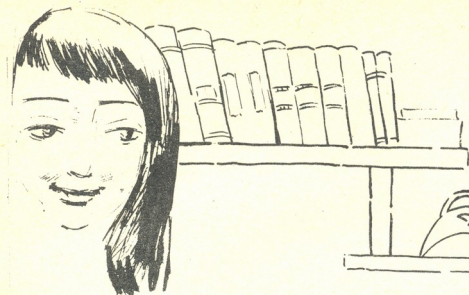
სარიცხელე მოკავებულ მაროსთან გრივალ-იეთი შეუტია თანამებრძოლი მელანია სტურვა, საწილიდან აიტაცა გულში ჩაიჭრა:

— გაივარჯეო! გათენდა, მარო, გათენდა!—და მარო მეორედ დაიბადა, მეორედ აეხლა თვალში.

...ამით არ დამთავრებულა მათი მოღვაწეობა. ვიდრე მუხლებში ძალა შესწევდა და მკლავებში ღონე, დაულაღავად იზრბოდნენ ჩვენი ქვეყნის საციოლდელოდ: ქობსაშეიხეული, სახეგო შო ბავა, მესიკალური სკოლა—მათი ნაამაგარია.

ახლა კი პერსონალური ბენსიონერები, ხზინად არიან ერთად, იგონებენ წარსულს და ხარობენ მომავლით.

ევტემერი ამ ორ მხვანად ადამიანს და მიკეთეს—რამდენი კირვარამი და დამყიდება გადაიტანეს, ტანჯვა-წვალებებში გაწეულს საუკეთესო წლებმა, მაგრამ მათ სახეებს კმაყოფილებისა და ზედნიერების ღმილი! აშუქებს—მათა საქმემ გაიმარჯვა...

იაშუ

ახმათ ღვათითხვილი

მხატვარი ა. კაკაბაძე

— მაიბა, მაიბა-და! — მომესმა საქმეში გართულს ნინუცას ჭკვილი. — გესმის, მაიბა-და? ახალი მეზობლები. მოვიდნენ, სადა ხარ, მაიბა?

და პატარა ნინუცამ ოთახში ხტუნა-ხტუნეთი შემოიბრინა.

— ისეთი ღიმილი მანქანით მოვიდნენ, ისეთი ღიმილი მანქანით, რომ ძლიერ შემოეტიენ ეზოში. ჩვენს პატარა ეზოში მართლაც ძალიერ ღიმილი მანქანა იდგა.

ახალ მეზობლებს შევკვლევ თვალი. ხანოშეუსული ახვანი მამაკაცი ეხმარებოდა მუშებს ავეჯის მეთერ სართულზე ატანაში. მის ევეჯდობა მოვიდა წლის გოგონა. გოგონას უწყურად ეცვა: თავზე — ყურებიანი თბილი ტყვი (მამამისის თუ იყო), ტანზე — ძველი, მოკლე პალტო, რომლის სახელოები მაკაბაძე ძლიერ სწვებოდა, ფეხებზე — მაღალქუსლიანი ფეხსაცმელი, ღამაზი, ისეთი, როგორცაა თვარტრი წასლისის იცეკვენ ხოლმე. მოკლე პალტო კაბას ჯერ ფარავდა. უჩანდა და ყველაფერი. საერთოდ ძალიერ სასაცილო იყო და ყველაფერი მის ჩაცმულბაში ისე შეგნაშებოდა ერთი მეორეს, და რაც მთავარია, გადასვლის აურზაურს, ისე კვიციურად მინათავდა მუშებზე, მშობლსაც და ამ მინათუსულ მამაკაცსაც, რომ ეტყობოდა, ხროვანების მიუხედავად ყოველვე საქმის მოთვე და ხელმძღვანელი ის უნდა ყოფილიყო.

მამაკაცი უფროსის ოდნავ დამკინავი მორჩილებით ასრულებდა მის განკარგულებებს. შემდეგ გავარკვეთი მეზობლებმა — მამა-შვილი ყოფილან.

გოგონა მანქანად ჩამოხტა, მოვიბრუნდა და თამამად, გულლიად თქვა:

— გაპარჯობთ, მეზობლებო!

მეზობლები მხიარულად შეიმოშუნენ და სალაშო მდარბუნენ. შევამჩნიე, მამამის თვალტუმა გაუბარა გოგონასაყენ და ღიმილით დატლუმა:

— იაშუ, ასე ძალით გაეცნობა ვერ არ გაბიგინია.

— რატომ, რატომ? — შეეხმარუნენ ღიმილით. — სალაშო ღვთისაა. იაშუშე კი ამ დროს მსუბუქად აირბინა კიბეები, თავის ახალ საბრძანებელში შევიდა და ჩადიომიბლები ჩართო. ეტყობა ყველას ხელს უშლიდა, რადგან დროდადრო მამამისის ალერსშეპარული ბუზღუნი იხმოდა:

— ღმერთო ჩემო, რა მოუსტყენარი ხარ. ვერ მოიცდი, სანამ დავლაგებობთ!

ასუსხად იაშუშე კისკისი იხმოდა. წყრილა ხმა ჰქონდა. მერე თვითონვე მუშებს მიეფველა ავეჯის დაწყობა-დალაგებაში.

ავეჯი იმდენი არაფერი იყო: ორი ძველტყური ნიკელის საწული, ტანსაცმლის სარკიანი კარაბა, სასადილოს დაბალი, ახლებური კარაბა, სკამები, პატარა-პატარა წყრილმანი და... წიგნები, წიგნები, წიგნები გაუთავებლად, კუბები, კანაული შეკრული, კასრები.

ორიოდ დედ ვეღავდი, როგორ დაეჭირა-ლებოდა იაშუ ოთახიდან სამზარეულოში, რეცხავდა, ფეხავდა, ასუფთავებდა, ალაგებდა, თან მდგობდა, მდგობდა გაუთავებლად: ნაწყვებებს სიმეორიერი ნაწარმოებებიდან, ხალხურ სიმღერებს, რომანსებს, პიესებს ოპერებიდან. და ყველაფერი ეს რადიომიბლების მძებრანიანი აკომანიმენტის თანხლებით.

ჩქარა მამა-შვილის ვანრიგეც შევიწყველო. დილით, დაახლოებით ცხრის ნახევრისათვის იაშუ და მამამისი ერთად გადიოდნენ სახლიდან. იაშუ ბრუნდებოდა ოთხი-ხუთი საათისათვის — მათგანი თუ გამოიგედა ხოლმე — სანოვაგით დატვირთული, სწრაფად არბოდა კიბეებზე და ოთახის კარს ფართოდ, ხმაურით შეღებდა. სადღისს კეთებისას იხმოდა მისი გაუთავებელი სიმღერა. იაშუ თავისას მდგობდა, რადიომიბლები თავისას, ეჭო კი იხნილებოდა ვეგირილი საშუალების სურნელებით.

შვიდი საათისათვის ბრუნდებოდა მამამისი. მასაც რაიმე მოჰქონდა პატარა-პატარა შეკრულებით და... აუცილებლად წყვილი.

ამის შემდეგ სიჩქერ სუფვედა მეორე-სართულზე.

ეს სიჩქერ თორმეტ საათამდე, ზოგჯერ პირველამდე გრძელდებოდა, მერე შუქი მათ ოთახში ტრებოდა.

ზოგჯერ საღამოს რვა-ათი საათისათვის ორიგენი ერთად გამოდიოდნენ სახლიდან — ალბათ, კინოში მიდიოდნენ.

* *

ნინუცასთვის საცაბე უნდა მეყიდა და ძალიერ კავდე.

სახლში რომ ვბრუნდებოდი, ჩვენი ქუჩის დასაწყისში მამა-შვილი დავინახე. მამას წყული ეჭრა, სანოვაგით გაბერილი. იაშუშე მკლავში ხელი ჩაეკიდა, არა, კი არ ჩაეკიდა, ჩაებლუჯა და რადიკას გატაცებით ყვეზოდა. მისთვის ახლა მხოლოდ მამა არსებობდა, მხოლოდ მისი მამა, მეტი არაფერი და არაფერი. ეტყობოდა, საუცხოო გუნებაზე იყო და ვერაფრით ვერ იცებდა იმ ღიმილიერ, მთელი მისი არსება რომ მოეცვა.

მამა ამშვიდებდა, ხუმრობით ტუქსავდა ეცდებ, მაგრამ იაშუ არ ფიქრობდა თავის შეტყობას. პირქით, უცებ გადაეხეცა და გადაკურცა. ეტყობა, ეს მართკ ჩემთვის კი არა, მისი მამისთვისაც მოულოდნელი იყო — წყული ხელნიდან გაუვარდა და წითელღუჯა კეხურა გაშლები ვარშემო მიმოფანტა.

* *

იანერის შუა რიცხვებში თოვლი მოვიდა.

ნინუცა ამიყვდა საცურეოდ გამიშვი. თბილად ჩაქცვი და დაბლა ჩაეყვებო. ხელთათმანები გაიხადა და თავისი ფურწულა თითები ფრთხილად შეახო თვიერ ზეწარს. ეშვავა, შემერთაობა წამოიფიცრა. სწორედ ამ დროს იაშუ შემოვიდა ეზოში: არა, კი არ შემოვიდა, მშობობნა, სიხარულისგან ისე უზომოდ აღგნებულად, როგორც ეს მხოლოდ მას შეეძოდა.

ნინუცას მიჰკრა ოს არა თვალი, ხელში აიტკა და პატირთ ისროლა და როცა მელავებში მოიქცია, ვებრეოდად ჩაქცნა.

კლანე ახალადანი

... მაღალ ფერდობებზე შეფენილი კობრია სახლები, ფართოდ გადაჭიმული მრავალფერადი ველ-მინდვრები, თევზიანი მწვერვალების დიდებულგზა და ნაპირიგითი დამითულ-დაწინკლული მთა-გორები... სათავე გახიდავ—ყველგან მოიხილავი, მშობლიური პეიზაჟები, მხატვრის მახვილი თვლით დახასხულნი და არტისტული ფუნჯით ამტკველებული...

საკორეველო ბუნების მრავალფეროვანი სურათები, გადმომცემული ხეის ფერები დაწერილ დიდ ტილოებშია თუ გვანით შესრულებულ დახვეწილ ფერ-ფილებში, ჭაფიჭავანჯარულგზა თუ დავეწილი გრაფიკული მანერით გახიზრულგზა თუ დავეწილი გრაფიკული მანერით გახიზრულგზა ჩანახატებში...

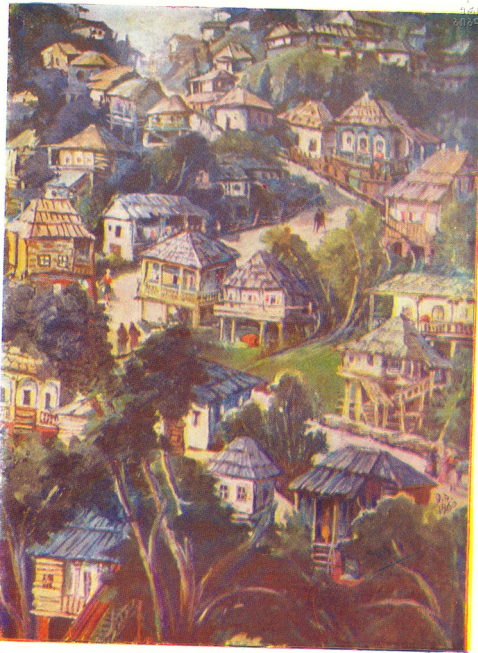
მაგრამ არის კიდევ სხვა მათათვის ნაწარმოებები, რომლებშიც არანაკლებ სიმდიდრით ვლინდება მხატვრის ორიგინალური ტალანტი:

ეს თეატრალური მხატვრობაა: დეკორაციების, კოსტუმებისა და ტიპების გამომსახველი ესკიზები... ეს არის მისი წიგნის გრაფიკა: ილუსტრაციებში გაცილებული ლიტერატურული სახეები.

ამ ნაწარმოებთა ავტორის, საქართველოს სახალხო მხატვრის ელენე ახვლედიანის სახელი კარგად არის ცნობილი არაბარტო საბოთა კავშირში, არაზედ მის სახლებზე გაოთავა. მაგრამ ამ უღრესად საინტერესო შემოქმედის მრავალმხრივი მოღვაწეობის სურათი ასე სრულყოფილად წარმოგვსთავადა იმდენად ფართო მკვეთრების თვალში მის დიდ, პერსონალურ გამოცემაზე.

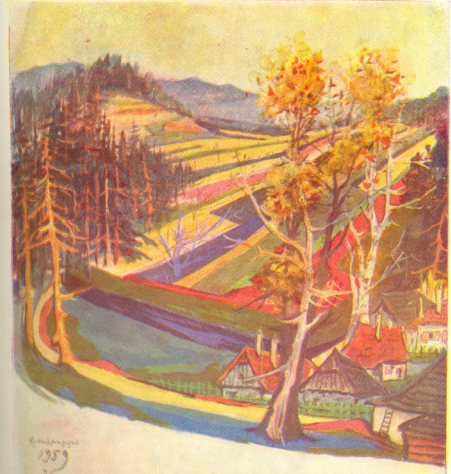
თბილისის სურათების გაღრმავების დაბრუნებში თავი მოიყარა ოთხი ათეული წლის ინტენსიური და შთაგონებული მუშაობის ნაყოფმა. მან მთლად ასახა მხატვრის მიერ განვლილი გრძელი გზა, გვიჩვენა მისი შემოქმედების მკაფიო კრიტიკულად ხასიათი, ისტორიის განუმეორებელი იმდროინდელი თავისებურებანი.

ეს თავისებურებანი ჯერ კიდევ სულ პირველი პერიოდის ნაწარმოებებში ჩამოვალბდა. ამას ცხადყოფილი იყავი რუბრის ნამუშევრები—მუქი და ნათელი ლაქების რიტმული კონტრასტებზე აგებული „ხამათი კახეთში“, ოდნავ სტილიზებული, განწყობილებით აღსავსე „ველი სარკელი“, კახეთის პეიზაჟები, პარიზის პერიოდის ტილოები—„პარიზის მუშათა უბანი“, „პარიზის ერთერთი კუთხე“ და მრავალი სხვა, რომლებშიც უკვე იგრძნობა ისტორიის მტკიცე ხელი, დახვეწილი მხატვრული გემოვნება.

ქუთაისის ერთერთი კუთხე

ჩხვისლოვაციის პეიზაჟი

ერთგვარი კოლორიტის ღრმა შეგრძნებითა აღბეჭდილი მთელი მისი შემდგომი შემოქმედება. მიუხედავად მხატვრული ამოცანათა სხვადასხვაგვარობისა და მათგანი განსხვავებული მიდომისა, მხატვარი მუდამ ინაზრებებს ორიგინალურ ხედვას, სწრაფვას—ნახი გაუსუსას სახალისოთს. აქედანაა ელენე ახვლედიანის ნაწარმოებთა კომპოზიციური და დეტალური გამომსახველობა, მეტყველი სახეებანი, რომანტიკული ძალა.

მხატვარი გულწრფელად უმეორის ჩვენს დიად თანამედროვეობას მის ტილოებში ასისხა ახალშეგნებლობათა გრანდიოზული სურათები, საბოთა ადამიანების გიბრული ბრძოლა ბუნების დამორჩილებითა სთავის. შრომის სათოსი მძლავრად ვლდრს ტილოებში—„სამგორი“, „ბუღაზაური“, „ოთაგალაქის მშენებლობა“ და სხვა.

საკუთარი ხელწერა აქვს ელენე ახვლედიანს, როგორც გრაფიკისავე, ცერამი როგორც ილუსტრატორის, ვისაც უნდავეს მის მიერ გაფორმებული წიგნები „ტომ სიფრის თევზდასავალი“, „ასკო“, რომელიც იყინის“, „კალ-ბებულა“ და კლდიაშვილის ნაწარმოებთა ილუსტრაციები და ბევრი სხვა, არ შეიძლება შესწავრებაში არ აღვნიშნავს ცოცხალი, იგიბრით აღსავსე, ხოჯერ რამდენადაც გრაფიკული სახეები, ასე ახლის მდგომარეობის ლიტერატურულ პერსონაჟებთან.

ელენე ახვლედიანი ავტორის ათეულობით სმექტიკლების მხატვრობისა, და არა მხოლოდ ქართულ სცენაზე განხორციელებული სმექტიკლებისა. მან მალბინიჭივად გააფორმა მრავალი დრამატული და საბოთარი სმექტიკალი საბოთა კავშირის სხვადასხვა თეატრებში, ცერამი, მოსკოვში, ლინინგრადში, კიევში, ხარკოვში. გამოცემაზე წარმოდგენილი მრავალრიცხოვანი სათეატრო ესკიზები ავტორის დიდ მხატვრულ კულტურაზე ღრმად აჩვენებს.

გ. ბერიძე

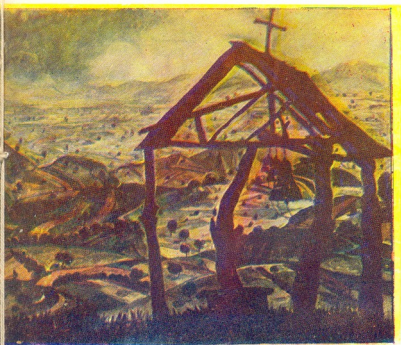
პარიზის კუთხე

მელი სამბეკო

პეიზაჟი

ელენე ახელედინის შვიოქმედებითი გზა აღმავ-
ლობისა და მხატვრული ოტატობის ზრდის გზაა. ეს
თვალნათლიე სიანს მის უახლეს ნაწარმოებებში—ფერ-
წერულ სურათებში, ჩებისლოცაკური და ესტონური
ჩანახატების ბრწყინვალე სერიაში.

ფართო დიახაზისა და ნათელი ინდივიდუა-
ლობის მქონე ზელოენის—ელენე ახელედინის შვიოქ-
მედებითი ძალები სრული გაფურჩქნის პერიოდშია.
ქართული საბჭოთა მხატვრობის ოქრის ფონდი
მისგან კვლავ ელის ახალ მაღალ მხატვრულ ნაწარ-
მოებებს.

ლვილა თაბუკაშვილი

სამგორი

დემორაციის ესკიზი ნ. ანტონოვის პუცისათვის
„მზის დაბნელება საქართველოში“

ნ. ანტონოვი
ს. ს. ს. ს. ს. ს.

კოსტუმის ესკიზი გიორგი ბუციაშვილის
„სასტუმროს დიასახლისი“

უკრაინა

პეიზაჟი წითელი სახლით

— იცი, ნინუცა. «ხუთი» მივიღე! გესმის?
«ხუთი», არ გიხარია?
— ახლად შემხმინა. ოდნავ დაიპირისძიე,
მერე ისევ სიხარულმა სძლია და ნინუცა აი-
ყუთო.

სხვათაღე წუთის შემდეგ ორივენი თოვლიში
სასაყლოდ ამოუვარდულენ. ჭყვილითა და
სისასკლითი ერთს აყრუებდნენ.
ფრთხილად კაცუნი შემოიხმისა. კარი გაეღე—
იამზე დღვა.

— თქვენ მგონი, ტელეფონი გაცემთ. შეიძ-
ლება ამოვიღო?—თქვა მირიდეგინი. შეიძლება?
— ააი! რადეკეთია? თუ შეიძლება ბატონი
პაველი სხივებზე!—მერე ყურბილი ხელისგული
დააგვარა და სასაყლოდ დაიჭყანა—არ მიყ-
ვარს სახელი პავედ არც პეტრე. ამ რედექ-
ციამ პაველი გარდა პეტრეტყ არის. პო, ივა-
ნესე და როცა რადეკეთიაში უვდივარ მუჩტევენი
და, თითქოს საბჭოების სუნნი დგავს.

მერე ერთმა ამაღ სერიოზული სახე მიიღო
და თავშეკავებოი სიტყვა:

— ბატონო პავედ, თქვენ პრძანდებოთ? გა-
მარჯობათ! როგორ არის ჩემი საკემე? როგორ?
მარალა? ხომ არ ხურობოთ?

— არ ვიცი, რა უთხრა აბტატონმა პავედემ,
მაგრამ იამშეს ბავშურ სახეს მტროლამა ფერ-
მა გადაჰქარა, ხელი უღონოდ დაუშვა და სკამ-
ზე ჩამოაყდა.

შეშინებული მივხანდებოდე, ის კი წამოხტა,
შეტბა და შეპროვიალდა:

— მიიღეს, ღმერთო ჩემო, მიიღეს!
ვერხარევი ვერ გავიგე და გვიოხებ თუ
რა მიიღეს. ვაოცებოთ სიტყვა:

— როგორ თუ რა. ჩემი მიხირობა, წარმო-
გდგენიათ, ჩემი მოთხრობა მიიღეს. იცი თი კი-
რის ანაბედეტბაო.

წასვლისას მალეობა გადაგვიხანდა და კარი
ფრთხილად გახიურა. მიოულდნელად ისევ
შემოყო თავი და აღტაცებოთ სიტყვა:

— რა ნაწელი და დიდი ოთახი გაცემთ.
ჩამდებო! ხომ შეიძლება ხანდახან დაე-
რტყო ხოლმე?

— თანხმობა მიიღო, ცვლავ ფრთხილად გაიხი-
რა კარი და მაღლობა თან გაიტანა. ვეცხმოდე
ბრძანუნი—ეს იამზე ჩარბოდა კიტებზე კისრის
მტკიცეობა.

მერე კირის მართლაც მოიტანა მოთხრობ-
ა, დიდი გავითის თითქმის მთელ გვერდზე
დაამქული.

მივეფიინა.

რასაკვირვებია, ბვერი იყო გულუბრყვილო
და ჰოტურად განწყობილი ადგილებზეც. მაგ-
რამ გულწრფელი თხრობა, მიხილნილი შე-
დარბებო, ჩანავიქრის საუბრობო, თავისებური
განწყობა—ველაფერი ეს აუცილებლად მის
სიმზე დაარსებოდა. ენა დახვეწის მიოთხი-
ვდა, ისტატობაც აქვდა, მაგრამ ეს ხომ წლებს
ზოაქვს.

როცა ენახე და მიველოცე, თვალბეში სიმო-
რცხვე და სიხარულის ენებლებზეც კი ჩაუღვა.

— მოწყურნათ! როგორ გიხარობს.

მერე ნინუცა ფრთხილად ჩამოსვა მუსხლები-
ან, უხელო შეიქრა და ერთხანს ასე იჯდა
საფრთხილად, გვიარ გააზანდევდა.

პირველად გვედავი ასე სერიოზულს. ასე-
ოია, ალბათ, საღამოობოთაც, როცა მათ ოთხან-

ში სიწყნარე, სერიოზული, ფიტებში გარ-
თული.

— თანდათან სსხვე დანხნულობა და ნეცი
გამოხებტა. მერე მორიდებოთ სიტყვა:

— იცი, ყველამ მომიწონა, არა, სახელად
კი მიხირობს—დაუმატა სწრაფად—მაგრამ
როგორც არც მუცარა, ნუთუ მარალმა ასე კაც-
რისა ჩემი მოთხრობა? ჩემი მოთხრობა—და-
მარცხ ტუტები და ირონით ჩაიციანა—ჩემი
მოთხრობა—იამზე ფურცელადის მოთხრობა!—
ხელი აქინა, თითქოს ახეზარ ფიტებში ივი-
რისგული და ახლა ვეშაქურად დაუმატა—ცხო-
ბი მიმეწონა ყველაზე ძალიან...ის, რომ ჩემი
სახელი მოლანად ეწერა. აი ასე: იამზე
სახელი—დამარცხდა მან და ამიოხხრა—ე-
ჩემი სახელი და გარეგნობა კი არ შეიჭრედ-
ბა ერთმანეთს, რას ვიზამ. მაინც მიყვარს.
რად და მემეშვიდეგინა, სახეს და ჩამოუქარ-
დები-მეტიო. ურწმუნოდ გაქინა თავი, წამოხ-
ტა. სარკვევან მიხირობა და სახეს ყურადღე-
ბოთ დააკვირდა. მერე საკუთარ თავს ენა გა-
მოყოფა და გემრთილად ჩაიკემქუტა:

— ღმერთო, რასა გვეყვარ, მოდი, ნინუცა,
ვითამაშოთ....

შევეჩვიეთ.

ერთი მივიქრდა მხოლოდ: თუ მიიღოდა
საღამოობოთი საღმე, უთუოდ მამასთან ერთად.

— ნუთუ გემობარი არა გაეყენ?—გითხებ ერთ-
ხელ.

— როგორ არა, რამდენიც გნებავთ.—მიოხ-
რა გულლიად.—თქვენ, ალბათ, გიკვირო, რომ
ჩემთან არაფერი ღაღის. იცი, ამხანაგი ბვერი
მყავს, მეგობარი კი ერთი—ჩემი მამა. ისე
შევეჩვიეთ ერთმანეთს, ვერ წარმოვიტარო,
შეიძლება თუ არა ახლა სხვას გაუხირობა ასე
გულწრფელად ჩემი ფიტებში.

— ხნოვანება მაინც ბევრს ნიშნავს.—შეგინებენ?

— ათი წლის ვიყავი, როცა დედა გადამაქე-
ცვალა, მამამ დედაც შემოიცივლა და ამხანაგიც.
თავის წუბილსაც მიზიარებს და ჩემსადაც ის-
მუნს. ახლა ჩემს გულში ვერავის ჩავაგებდებ.
არცა მგონია, ვინმემ ისე გამიგოს, როგორც
მამამ.

— იამზე, მამა მაინც მამაყავია. ყველაფერის
ხომ ვერ გაუხიარებს... ქალიშვილს გულის ერთ-
თი მესაიღებლედ ქალი მინც უნდა ჰყავდეს.

— რატომ?—გაუფართოდდა თვალბე.

— რატომ და თუ, მაგალითად, ვინმე შე-
გეყვარდა, ხომ ვერ ტეტვი მამა?

— რაო?—შეგაწყვეტინა და უცხებ, რადე-
საც ჩემი ნათებამის შინაარსს ჩასწვდა. ისე
გადაიქისკისა, რომ უნებლიედ მეც აფივენი
—რაო? შემეყვარდაო?—განარკობო სიცილი
უღებებში.—შე და სიყვარული იმ, ღმერთო
ჩემო, მივეცილ სცილით.

* * *

იამზე ჩემი ხშირი სტუმარი იყო. თითქმის
ყველაღელ შემოხმინება ხოლმე, ხუთი წუთით
მაინც, რომ ნინუცას გათამაშებოდა.

თებერვალად მივიწერა.

იამზე რადეკეთიაში დარკვეა ხშირად უღე-
ბოლმე. აბატონი პაველსა შეუთანხმდებოდა
ხოლმე—რა მიეტანა, რიდის ბავლეო.
მაგრამ რატომღაც ხელმე უღაღატა. მარტი

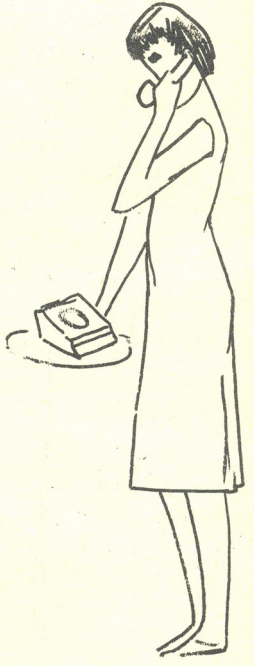
ვიწერებოდა, მეორე მოთხრობის გამოცეკვრის
კი საშველი აღარ დაადგა.

— რატომ გაწვალენ ასე?—შევეცილებო.

როდესაც დარკვა და ცვლავ უარი უთხრენ.

ტური მოიკენებია და დანაშაულებოთ სიტყვა:

— არა, კი არ მამწვალენენ... ვაწული გა-
დტვირთებოდა და მხოლდ იმტვირ ამ მიტემ-
დავენ. მოთხრობა კი მოიწონეს.—დაუმატა
ყურბანით.—ერთი ვერ გამიგია, რატომ მატ-
ყუენენ? მიხიზან პირდაპირ, რომ არ გაუშვე-
ბენ, ან კიდევ, გაუშვებენ ერთი წლის შემდეგ.
მეც აღარ შევეწუხებ. თორემ ამა, რას ჰკავს
მეც უნებნებან—გამიაროვ. დარკვეო მეც გაქე-
ლი. დაურტყავ და ყველაფერი თვიდან იწვება

შევეცილდ მერეუშეგინა. ვუთხარა ყველაფე-
რი, რასაც ასეთ შემოხვეგვამი ამბობენ ხოლმე,
რომ ვარდი უგვლად არავის მოუქრებია, რომ
დასაწყისში ყველაფერი ძნელია, რომ რამდენ-
იმე მოთხრობის განაქვეყნების შემდეგ ყვე-
ლაფერი თავისით და შედარბოთ ადგილად
წევა, მარტინი იღენიც გაუახსენენ.

ჩუმაღ მიმქნდა, თან ტეტუბის იკვებდა.

მინდოდა მიესტუაყვი და მივეჩვიებოდი ისე,
როგორც ვიწვოს, როგორც ახლობელს.

რადაცა შემამარცა, იმზე, სულაც არ უყვარს,
როდესაც იცილებენ?

... ერთხელ, ჩვეულებრივად, დასარტყად მოვიდა, როგორც იყოდა მოჩვენებით, ბოდიში მოიხადა და ნებართვა ითხოვა (კადვე ვერ შეეჩვია, რომ ტელეფონისთვის ამწერებდა).

— ალო! რედაქციაა? თუ შეიძლება, პატრონ ზაალს სთხოვეთ.

ჩვეული «პატრონი პავლე» რომ ვერ გაგიგონა, გამოვირდა. მან კი ყურჩმობს ზელისგული დაფარა და ჩემს შეკითხვაზე ჩურჩულით მიხედა.

რამდენიმე დღის შემდეგ ისევ დასარტყად რომ შემოვიდა, გვითხვ: რატომ შეიცვალე მეთქი რედაქცია.

— მომზერდა ტყუილად სიარული. საერთოდ, ადამიანს ყველაფერს კაპატივს, ოღონდაც ნუ მომატყუებს.

— ახალი რედაქციით ემპყფილი ხარ?

— კი ძალიან... ცხარევე შევბასუსხა და რატომღაც თვალები დახარა.

— პატრეცემულ ზაალს სასმეველის სუნი ასდის?

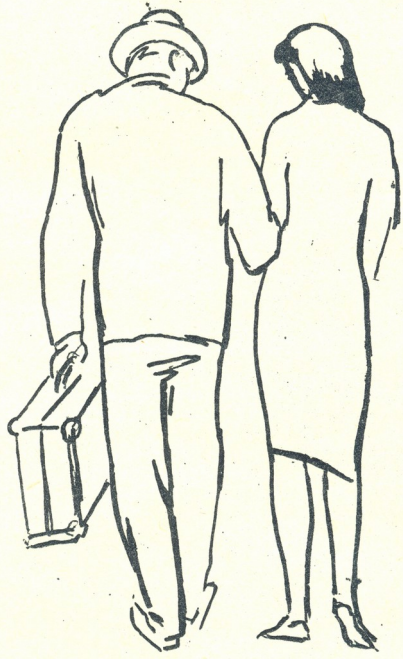
— ორივეს გაგვეყვინა, მაგრამ იამზემ სწრაფად შეიკავა თავი.

თვალყურს ადევნებდა და ისეთი შთაბეჭდილება დამარჩა, თითქმის ეს „რადაც“ მის არსებაში იყო მიმაღლებული.

მომდევნო დღეებში მიწუნარებულნი დადიოდა. მივგან რომ გაგიღედა, ხმაური აღარ ისმოდა— კიბეებზე წედა ჩაღივდა და თავის სასწრაფოდ სივრცობდა.

ერთი კვირის შემდეგ ახალმა რედაქციამ მისი მოთხოვნა გამოაკვეთა.

მოთხოვნა პირველისაგან ბევრით განსხვავდებოდა. ეს უფრო სურათს მაგონებდა, პატარა სურათს, ღრმა და სიანტრესო შინაარსით, თან საუცხოოდ დეტალური, მთულოდნელი და სხარტი დასასრულით.

... შეჩვენება, მე შეჩვენება, თუ მართლა გამოვივალა ცქრილა, დაუდგრობელი იამზე? სადღის შთაბეჭდისას სამარტყელის ღია კარიდან მისი კისკისი აღარ ისმოდა ხოლმე. ახლა სიმდრეთა შორის შუალელები გაჩნდა. ეს დუმილი აუტანელია ჩემთვის. მინდა იმდეროს, იმდეროს უწინდელივით უდარტყად რატომ შეწყვიტა სიმღერა?

თუ ფიქრობს, რაზე? თავის მოთხოვნებზე? ან იქნებ სიყვარულმა მიუტაკუნა?

...საუბარი „პატრეცემულ ზაალთან“ თანდათან ხანგრძლივი და რაღაც უცნაური გახდა ზოგჯერ. თავს რომ შევავლებდი ხოლმე, გზედვით, როგორ უშობიდა დანება ის ახალი რაყ ზაალთან ლაპარაკს მოჰქონდა.

ეტყობოდა, უშთავრესად ზაალი ამზობდა იმას. რაყ მათ შორის უნდა თქმულიყო. იამზე კი მოკლევადიანი სიტყვებით, უშთავრესად «დაიხიო» და „არათი“ პასუხობდა.

ერთხელ, როდესაც საუბარი განსაკუთრებით გარტყდა, ყურადღებით შევხედე:

ღმერთო ჩემო! როგორი დაბინდული თვალეზი ჰქონდა, დიდი, თაფლისფერი თვალები ევრაფერს აჩვენებდნენ. ამ ოთახის გარემო სამყაროს მიღმა მხოლოდ მას ხედავდა. ვისაც ელაპარაკებოდა.

ტურები ისე უთრთოდა, ძლივს წარმოსთქვამდა „პოს“.

აი, ვინ უყვარს! გამახსენდა მისი უდარტყად ნათქვამი: „შე და, სიყვარული?“

წინესვამ ნაივლიანი მუტრა გააყოლა.

— რედაქცია გამოვიცვალე. — გასწორდა, თმაზე ზელი გადისკა და თავმეყვებით, მოწიწებითაც სთქვა: გამარჯობათ! იამზე ფურცელაზე გელაპარაკებთ. როგორ არის ჩემიპატრე? ახლავე? როგორ, არღვე? თხოთმტე წუთში მანდ ვიქნები.

სწრაფად დავო ყურმილი, წინესვას აკოცა და კისრისმტრევი გაიტყა. მაღლობა ჩვეული მაღლობა, უწინ რომ ასე მამარტყებდა, ისიც კი არ, უტყვანს.

— იცით, ისეთი კარგი ადამიანია და ისეთი გვეყვინა...

— ახლავარტყა?

— არა... კი როგორ გითხრათ... ორიმდებნუთის იქნება, თუ მეტის არა. არ ვიცო, ამ წინს ადამიანზე შეიძლება თუ არა ითქვას ახალგაზრდაა? — დაუშავა გულუბრყვილოდ და გაწილდა.

საერთოდ, დღეს ძალზე უცნაური იყო. საუბარის დროს რაღაცას თუ ვიღაცას უხმენდა,

ერთხელ რაღაც წინესვისთვის ავედი მათთან. მამამისი ჩვეულებრივად კუთხეში იჯდა და კითხულობდა. თან პაპირისი აბოლუბდა.

იამზე კი...

იამზე წამოწმდილიყო, წინეი აქო, და შორს, ძალიან შორს იტყებოდა.

რადიომიმღები ჩემი საყვედურით დაღუეზულიყო კუთხეში.

ცვადა იამზე გამომგზიზიზიუნებინა და კუთხარი, წინესვას ძალიან უნდა შენი ნახვა მეთქი. ერთხანს მიყურა, მერე წყნარად სთქვა:

— მართლ? — და იტყვ დაკვირვებულ ისევ
თავის საფიქრებელს მიუბრუნდა.

ორიოდ საათს შემდეგ დაიწყო ეკიბებზე
ჩამოიღდა მამა-შვილი კანონი თუ მიდიოდ-
ნენ.

გული შემუქუნმა — ისე ჩაათვის კიბები,
თითქოს დაღვრებულნი იყვნენ, თითქოს კინო-
ში კი არა, მიზზე ხარკის მოსახდელად მიდიოდ-
ნენ.

ერთხელ გაზეთი მოიტანა. მისი მესამე
ნოტირება იყო გამიკვირებულ. ესეც „ხა-
ლის“ რედაქციამ დაბეჭდა. გულწრფელად შე-
გატე, რადგან მართლაც იყო ტყის დარბაზი.
ლაღობი, როგორც შეცვალა. მდუმარედ დაა-
ბიჩა დავსლა.

— დავსლა იამზე. აღარ ვითამაშოთ? — გაეკო-
და კარებთან მისდეს ნინუცა.

— სხვა კიბოს, ჩემო ნინუცა. — მოახებრს
როგორც იქნა.

შევაშინე. თვალები ტელეფონისკენ გაეპარა.
მშობელი, ვერ გადაეწყვიტა, დაერეკა თუ არა.
მერე გავიდა.

ახლა უკვე ტელეფონისთვისაც იღარ შე-
მიძლია.

მასინ დადგა, შევენიერა ამინდები იყო, თბი-
ლი, ადრისიანი და სასიამოვნო.

ორ-სამ დღეს იამზე არ ჩანდა.

სადაღმის გადაწყვეტილ მიმეკიხნა, სწორედ
ამ დროს დადაკვირეს. გაიხებრე — კარებთან
იამზე მამა იღვდა და უხერხულად იმშუშებო-
და, შემოვიპატრე და მერე რიგითი გაზე-
თი.

ფრთხილად მიხრა შუა კარი, ჩემს მიერ
მნიშვნელოვან კამათს ფრთხილად ჩამოვიდა და
მომხარბივს აღების შემდეგ პასიონალი მოუღალა.

ტყუებოდა ღელავდა და არ იცოდა საიდან
დაეწყებო.

მომგეღო — იამზე იყო მისი მისდეს მიზეზი.
მივეშველი.

მისივე შემოიშვილა — ავად არისო. არაფერს
არ გამს, რადგან მიუჩერებოდა, სულ გამოიკ-
ვალაო. თან მოაღმის მოსახდელად დავბატა —
ახლო ნათესავი ისეთი არავინა მყავს, ვისაც
იშვლისტყუოს გავუზიარებ, იამზე კი თქვენზე
იშვლენ კარგს მიამბობდა, რომ გადაეწყვიტე
თქვენთვის მიმეშარათაო.

ჩემი ეჭვები გაეუზიარე
დამთაბნნა, მეც ასე ვეჭვრობ, შევყარებუ-
ლია, მაგრამ ვერ გამოივია, ასე რატომ იტან-
ებოაო.

შეუყარებოდა — შეთქმა თუ არა? მაინც ვუთ-
ხარო: თუ არ ეცდები, ზალი უცვარის მეოტი.
თან დღემდეც. თუცა ძალიან აქტება, შვიძლე-
ბა შეცდა მის აღმანიშნაში-მეოტი.

ყურადღებოდა მომისმინა. მერე თვალმდებან-
ბოლომ თქვა:

— როგორ მიოქვით, არ ვიცი. იამზე ჩემთან
გუზადადლია. ახლა კი არაფერს ამბობს, აღ-
ბა, არ სურს ჩამოიშოს. მე თითქონს კი ვერ
გამხებოდა რამდენიმე თვესა. მენიხანა, სულ არ და-
ვაფრობის. ხომ იცი, ასეუ დროს თვით ურბან-
ში, ერთი ზედღეტი სიტყვაც კი შიშობდება
უხერხულის მიზეზი გახდეს.

რა უნდა მერჩია? განა შვიძლება ამ დროს
რჩევის მიცემა?

... იამზე სერიოზულად ვახდა ავად. ერთ
თვეში ისე ჩამოხდა, ისე შევიკვალა, რომ ვე-
დავოც იყნობოდა... თუ კი სადმე გამოჩნდებო-
და, იყო, ყველა მოუყვანა მამამისმა, გრძობი-
და კი, რომ ექიმები ვერას უშვებდნენ, მაინც
წყალარბევადილი ზავის ეცდებოდა.

ერთხელ ტელეფონმა დარეკა.
— კარბედაშვილის ბინა? ბოდიშო, ქალბა-
ტონო, თუ შეიძლება, იამზე ფურცელაქვს ახო-
ვი.

ბმა იყო სასიამოვნო, ხვეწილოვანი. რატომ-
ღაც წარმოიშობა, რომ მისი პატრიონი აქტი-
ვდებად ლამაზი, ახოვანი ვაეკაცი უნდა ყო-
ფილიყო.

უნებელივე წამცდა:
— ვინ კითხოვს?
ყოსმანის შემდეგ მიპასუხეს:
— უფობარი, ზალი გვითხვებოლბს-თქო.
— იამზე ავად არის, ერთი თვეა წყეს.
— რაო, ავად არის?
— დიამ! მისცლას ვერ შესძლებს. რა გა-
დაეკე?

ასეუხად ზუმერის გაბმული, უსიამოვნო ხმა
მიმხვარა.

ნახევარი საათის შემდეგ ქუჩის მხარეს მან-
ქანა გაჩარდა. მანქანიდან მაღალი მამაკაცი
გადავიდა. სულმა ჩაიხაზა შავი, ხორბი თვის
კულულო აუწყუნა. ჩემი თვალები ერთმანეთს
შეხებდნენ. რადღინმე ნაზივი გადმოვხდა ფან-
ჯრისაქენ.

— იამზე ფურცელად სად ცხოვრობს?

მივაწყველი. დავაპირე კიდევ გაყოლოდი,
როგორც იქნა თავი დაიხვიეს ციფერების ხმა.
ყურებში მთელი დღე მისი მიმბმბლავი ბმა
მიეჭრდა. თუ მის გარეგნობას შესაფერი და-
ლაგებულ გონებას და კეთილშობილური ბუნე-
ბა აქვს (როგორც წამოიკვდა ერთხელ იამზე),
მამინ რა ვასაკვირია, რომ ოცი წლის გოგონამ
ასე დაუწოვავად გაულო გულის კარები!

ერთი კვირის შემდეგ იამზე მამამ მხოვია,
თუ არ გაეცნოვლდებო, ზარგის ჩალაგებაში
მიმეშარათო?

— გადაიხმობო?
— არა, ნადღვარაო.
— სად?
— სოფელში. იამზე მხოვია, სადმე მუც-
რო სოფელში გადავიდეთო.

დღემილი ჩამოვიყარა. მზერას მარბედავ
ეუხერხებულბოვდა, აღბათ.

— უკარბავად, — მიმართე მორიდებო. —
ურბალი ცნობისმოყვარობაში ნუ ჩამოპარო-
მვებ. ხომ იცი, როგორ მიყვარს იამზე.

მიხებდა, ჩა ცველები ტიყარბობდა მის გულში.

— არიან აღმანიხე, რომცხვინა არაფერი
სანახევარი არ უნდა. იამზეც ასეა თუ არის —
იყოს მთლიანად, ისე, რომ დასამართ, შესანი-
ლბი არაფერი იყოს. — ამოიხრა იყო ღრმად
ჩაისუნდა და განაგრძობ: — ზალი იყო ჩემთან.
მზად არის განქორწინებისასი. მაგრამ იამზე
არ თანხმებდა, თორბეტი წლის ბავშვი ჰყოლია.
— ცვლავ მწრედ ჩაიყნა. — რა მეტყვის, პა-
ტრიონის აღმანიხა. თუხი რომ არა ჰყავდეს,
ყარბდაბს ბინებავდა. ის ხომ თითქმის ჩემი
ტოლია.

ხელი ჩაქინა, წამოდა.
მწუხარბობს ღრმა ნაკვეთივად აღმანიხა მუხლ-
სა და ბავთა მახლობლად. თითქოს ორენად
მოხიბლიყო კიდევ.

თითქმის ერთი წელი იყო გასული მამა-
შვილის გადასვლდან.

ახალი გაზეთი გავმალე.
მთელ ბეკრედზე წყრბლი ასოვბით მოთხრო-
ბა იყო დაბეჭდილი.

თვალბს ამ ვეჯჯროლო — იამზე ფურცელად.
ნუთო?

ახლადა დავიწყე კითხვა, სიტყვებს არც კი
გამთავრებდი. სოუკეტის თაბებრდამბევევა გან-
ვითარებამ ის ჩამოიხრა, ყველაფერი დამეი-
წყვდა.

როცა ჩავათვე, გულნატკენი, ნაწყნო, ერთ-
ხანს გარბნებუნი ვიყუე. თითქოს გამპარცვის,
და ის ნაელო, ბავშვური ანბოდაცლის, რაც
ჩემს წარბოდგენაში იამზეც ახლდა თან.

საღდა იყო მისი ახლგაზრდული გატაცება
და მისი ბულბუბეკელო, დაუოყებელი ფანტა-
ზია.

მელოდან — დაეკვირება, დებტალების ოსტა-
ტური გამოყენება — და შემობრჩნოდა,
თხრობის კორმონი ჩანდა რაღაც ყრუ ტრეკი-
ვი, სულბერი გარბდატბა, რაც თვის შერევი-
ბო იგერბნობდა. და ეს უკვე ცხოვრება იყო,
ნამღილი ცხოვრება, თავისი სიწმენებბითა და
სიხარბული, მწუხარბეობა და სიწმენული.

დამხანა, რომ ვაიბარა უბეშობის უზრუნ-
ველობა; ბედბერბა ზეგება. თითქოს მტედავიდ
იამზეს — მხიარულს, გულბას.

კონკურსის შედეგები

ყურნალ «საბჭოთა ქალის» რედაქციამ მიმდინარე წელს გამოსცხდა
დაბებრული კონკურსი საუკეთესო მოთხრობაზე, რომელშიც ნაჩვენები
იქნებოდა თანამედროვე საბჭოთა ქალი, მისი სულბერი საშკარო, შემოქ-
მედბითი პატრიცობა.

ყიური შეჯავამ კონკურსის შედეგები.

სულ საკონკურსო შეშვივდა 82 მოთხრობა. ყიური მ არცერთი მოთ-
ხრობა არ ჩათვალა პრემიის ღირსად, მხოლოდ დასაბეჭდვად რეკომენდირე-
ბულია შემდგეი მოთხრობები: ნადეკდა ტარულიშვილის — «კლდექალა»,
თამარ ჩახიძის — «ივენანა», შედეა ჩოგოვბის — «ჩემი პირველი სიყვარული»,
რ. აბლაშაძის — «თამარ», ო. გობრონიძის — «თორბი ბრეგა», ო. ლავბე-
რიას — «სახსოვარია», ს. მეტრეველის — «უნაკლი გოგონა», ო. რევისა —
«დედა», ვ. ასლამაზაშვილის — «სოფლის გზახე».

საქართველო

ჯერ დაგზავდნენ მოუბუე გადმოზღვარი ორკვილა უმხანა, ჩანავალი შიტი გათვლილბუე აუთხუნდეს. მეუე მას—მისივე ორსართლიანი სახლის წინ. ნაწვენი. ცრემლიანი თვალებით შირიარს. ლანაწვეფას, ყელმადლას. მისი სახის ფერის დადმოცემა უფოლე გამოიჩინებოდა, მისად ლიბოსი და წმინდასი. დაგზავილი მას დადუმებულს. ყელს მისივენილი თრობოლისაგან იმ სიტყვების ჩამოცემა. იქვე მდგომ ქალს რომ უთხრა—მის სოფელ პიონერებულმდგანელს ვაშლივანის საბავშვო სახლში. ახლა მესტიანში შემოხვევით რომ შეხება და შინ მიაბატავა.

ბიე წაყენაუჯი

- ხუთუ არ გინდათ გენახოთ, როგორ მოეწვეთ ობლები?
- მე მას ისეთი თვალებით დაგზავილი, რომ დიდად ნათლას უარი ვერ არ ეთქვა და უსიტყვოდ შეუღლოო ჯავანოცხლის სახლში.
- რასაც ვერძლია, ჩანახატი ველარ გამომცემდა ვერც ობლების იმ დახოსი, რამეული შინ მობრუნებულ, ცხოვრების გზაზე გამოსულ ობლების დაეტყოთ ყოველი კუთხისათვის, ვერც იმ გულითად მასხანდლობას, რაც მერის, ამ კარგმა ქალიშვილმა და მისმა დაიკო ნუნემ პატა-ნა მავიდასთან ვასწეს, საიდანაც ჩანდა ჩამავალი მზისაგან ქვემოდან განათებული ვაშლის ხეები, ვერც იმ სასიხარულო ამბავს, რომ მერი დაამწვლიდა და მისი საქმრო წელს ასპირანტურაში სწავლას გასაგრძელებლად მიდის.
- ქორწილი როდის გეწვეწნა?
- საში წლის მერე.
- უკ, ბევრი დროა, ვინ იცის, რა მოხდეს?
- ჩემმა ხალხმა დალაბა არ იცის. ის ისწავლის, მეც ჩემს პიონერებს ვეღს ვადავალვებ.
- აა უპირით, შერი მირი—ამაღის შემოსწრებული მოხუცი დედა-კაცა—ჩემს დროს ობოლი იქ არა. დღემამიანი ვერ პოულობდა გზას, ხანდირი დღე მოესწროთ, რა უპირი!

ღელა

უშველი ვეროპანი ყველაზე მაღალი დასახლებაა. ჩანახატი ცოტა ჭირს ამის დაბოცემა. ახლის მიჯრილი მთები მასზე მცირის იტყვიან—

— მთები საქართველოში ყველგანაა. მარადილოვანი შვარა მხოლოდ მეორე სართლის აინვიდა ჩანს, ნატოს რ უნათავრებს პირველ სართულზე ნახავთ. ზედა სართული, იმის შემდეგ, არც უფროსი ქალბერი რსულდანი თბილისის წავიდა სასწავლებლად, მეტეცდასელი ციურის გამგებლობაში დარჩა. იქ იყრიან თავს მისი მეგობრები. ორმერე აი-ვანზე მთელი დღე არ ჩაიღს მზე. კიოხვა, სასურბარია, თამაშია, ბავშვები მიღამ მზეზე სვებან, უშველში სიბოძო ზაფხულის დღებში სასანატრალია.

ზოგჯერ მეორე სართულზე ამოატანს ღურჯი კვამლი—პირველ სართულზე დედა გებერთელა თუჯის ღუმელმა ტრიალებს, აცხობს. სა-ლილი ამზადებს, ამოავებს ყველი.

ეშორი არყის ხეებია. ჩაშაბებელი კომპენი და ძველი სიგურის სახლები, რომელთაც უწესრიგოდ მოიტრეფული შავ-ნარვისფერი ფიქალი ხუხავს, აბგრაკინებენ ამ სურასა.

ეს სახლები ახლა პირუტყვისათვის დასუკათურებითა და მხოლოდ მოგზავნად დარჩენილა, როგორც ცხოვრობდა სვანის ოჯახი პირუტყვის გვერდით.

მისი ჩასვლის წინ ვახშიში შხად არის და ვიღერე ნახირი არ მოივკოლა, დედას თავისუფალი დრო არჩება. იგი იხვის თავსაფარს და გა-მონიღნდა საორგოთ თფირი შუბლი. ნატო თბილისის დაბერტყვის, თმას გაისწორებს. მერე სველ ნატურს საქმზე გაავებს, ზედ ნაშ მატყლს

მოაწყობს. ახლა ზემოდან ისევ ნაჭერს დაფარებს. შუაში საორგოებელ ხეს დატენვს და საქმედ მატყლის მოთვლას იწყებს. სიგურე ქულებს ბევრი მსუქნელი ჰყავს: უფროსი ბიჭი ზოთის კომპაგვირის რაკიოპის პირველი მდივანია ლენტეხში, სტუმრინანობა აქვს და რა გაატანის მას-სიმძებლა მასხანსოფრად ამ სოფრზე ამოღულ უხვს? მეორე ბიჭი ან-ზორი, სასოლო-მასვერეო ინსტიტუტის ასპირანტი, ნაწავაფლის თბილისის მუღამ გაიყოლებს ხოლმე ამ სუვერის ნაცნობ-მგობრებისათ-ვის.

ხანდახან თვალი ვაშუბტრეღება ნატოს, ხელი მოუღუნდება. ფიქრი წაიღებს ექვსი შვილის მატყერალს. უწინდელი დრო კი არაა შვილის დღის კალთავი: რომ იყვნენ შეყუქუნილი. თავის სოფელს რომ ვეს-ცილებოდა სვანი მთელს სიკოცხლემი, მისმა მოხუცყვი ეს ფიქვი აიღედა და ქალაქის გზაზეა გაკრული. თორემ ახალგაზრდებზე რა ექვინის.

ამეც წავიღოლე ჯერ უნახავი აწილიშვილს ენახავილი მაგარამ ამოდნა ოჯახი როგორ დადგოთ? ჩხილ შერი ამ ზაფხულს ამოვიდა. რა ექნა, როდის მარეგნებენ იმ ბიჭუს—ფიქრის კიბეზე ჩამოხრებიანი ქალი.

მზე ნელა ეშვილებომა ენჯურის სათავებს.

სოფლის თავკაცი

იგი სოფლი. ეთავაზებენ ენახეთ, შოთავია ზოთქმეციკის ბათობებ-ნიანის ახალთახალი ცისფერი ფოლგაა მიპაროლებდა ფერის მწებე-ლობაზე.

ამ სოფლის თავაკაციო, გაგვაცნეს. თან დაუბატეს, ერთადერთი სახ-ქის თავგედობაზე ქალაიკი სვანეთი.

მას მრავალი, მკაცრი, მზით დამწერიანი სახე ჰქონდა, შუაგაყოფილი სწორი თმა. სცილი სასწაულს ახებდა ამ სახეზე, ერთ გულიანა ქალად აქცევდა.

ოცდაერთი წელი საბჭოს მუცეცელი თავგედობაზე ყოფილა ენახან-დებრით, რომელსაც ხუთი სხვა სოფელი ემხრობა: მეხევი და ლეცისანდი, ჩაქული, სასანში და ლეწკაწკა.

აღერ ასეთ პატარა მოვლეს კი არა მიველ სვანეთს არა ჰქონდა გზა, საცალოებს ბილიკი მიდოდა ქუთაისისაკენ და მესტირისაკენ მხოლოდ. ახლა ყველანამ მოსივლება მანქანით. ვერა გუჯუჯაიანის ხელში ამ პატარა სოფელს დიდი გზები გაუკეთდათ, ასე რომ პეროფანი „ჟოლოდაც“ არ თაკილობს მასზე გასიერებას.

ცხენს ვერა გუჯუჯაიანი მხოლოდ ზამთართან მონახავს, როცა ხიერი თოვლი გზებს დაგმანავს და მართოლოდ სამარხილის დატოვებს. თავ-კაცი დიდად აუტყვია დაკვირული ამბართვის: საზრუნავს და საღვეარს რა გამოვლეს ენახანდობის საბჭოში.

ჩაყუბანი

აქ უღელტეხილია ენჯურის და ცხენისწყლის გამოყოფი. სულ ახლს მომდგამა შვარის თფირი ვალეგანი. ერთი ბუწო ჩაწყვიც არ ეყარ-დება თვალს. მთლად ერთიანად გატყულები, ისინი მჭვირავი იხტებ-ნიან ამ ქვე კალაქის და ხეებში. ვარინდებულ ზეგავს თფირი დიგვი-ნით მისინებიათ გუბეზე. ცივა, ზაფხულია. მზეც, ქარი არ ქრის, მაგ-რამ მაინც ცივა.

ეს ლანქვერია—უშველელია საძოვრები.

მარინა მისი კახაზე სათბორი თუჯავს. ფეხებ—წინდები, ყელზე ვარისფერი ჩიქისამაი უკეთია, მოყვანარი ნიკიპანამ გაუსკინია. ორ-მოდელია წლის ქალი ცხენზე შეზღავნა, გრძელ გზას დასაღვიობა.

უშველელია ვერა ღებტეხი გამომსოფლია, მარინა ამ ფერის პირ-ველი მწველია. ზამთარ-ზაფხულს ლანქვერში ატარებს, მზეცა და ქარი, თოვლსა და ყინვას, სახე მარინა თფირად, ქალურად შენახავს, კიბლები ქალიშვილოთი უზალოდ ჩაწერილებია და ფართო, ჯერ კიდევ ღამაზე სახეზე. ჯანსად ღიბიღს ავლებს.

მოიღია ნივარძის ქალი, ამაჲ უშგულელთა შოამოშავალი. ზღაპა მცირე მწუხარება როდი არგუნა. ხუთი შვილის დედა იყო და ერთსა და მეორეს. ახლჲც ვერ იტყვის მარიამი, რამ გამოაცალა ხელიდან პატარები, საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების პირველ წლებში ბარშიც ცოტა იყო ექიმი, თორემ შოგში მაკარგული უშგულისათვის ვინ მოიცლიდა. არც გზა პევედა გზას, მანქანები ხომ სად იქნებოდა, ლენტეხამდე კი 80 კილომეტრია.

ახლა სხვაა, ახლა ამ შორეულ პატარა სოფელს სამი მანქანა ჰყავს, საექიმი პუნქტიც აქვს, კლუბი, ბიბლიოთეკა, საშუალო სკოლა. ძველი სვანური სახლები უკლებლივ ყველამ პირუტყვის დაუთმო, თავიანთთვის ორსართულიანი ოდები წამოიჭიბეს, დაბაღი სახლში როგორ გასძლებდა მაღალი კოშკების მოყვარული სვანი...

მარიამს სოფლისაკენ მიეჭარებოდა. შინ შვილი, რძალი და პატარა თამაზი მიეღოს.

ნივარძის ქალი, პირველი მშრომელი და დოვლაითიანი სოფელში. პირზე მუდამ ლამაზლიმილდაფენილი იფლის, ვაჟკაცოვით გააფრენს გზებზე ცხენს, უშგულში ოჯახს თვალს მოაქულებს და ვიდრე საღამოს წველას დაიწყებდნენ, ლანჭვერს ამოვა.

თინა ხახვაძე

სვანური ჩანახატები მხატვარი ი.რ. თორძე

სოფელში ყველა იცნობს ჯანას... ერთი ლერწამით ამოლტილი გოგოა, ხშირზამოსფერ სახეს სხვიანი თვალები ამშვენებს... როცა იღიმება, ასე გგონია მიჯრით მიწყობილი თეთრი კბილები სინათლეს აფრქვევინ...

პირველად მორცხვი და ნაზი გოგონას შთაბეჭდილებას ახდენს, მაგრამ ხელს რომ ჩამოკრთოვდეს, უმაღლეს გარზობს მტკიცე ქალიშვილის ძლიერ მარჯვენას...

ჩვეულებრივი შრომითი ბიოგრაფია აქვს ჯანას:

სამტრედიის რაიონის სოფელ გომში დაიბადა. იქვე სწავლობდა. მამა სამამულო ომის პირველსავე წელს დაეცა ბრძოლის ველზე, დედას სამი მცირეწლოვანი შვილი დარჩა გასაზრდელი.

დადიოდა წლები... წამოიზარდნენ ბავშვები. ჯანა შეძლებისდაგვარად ეხმარებოდა დედას.

ერთხელ დედამ სამსახურში წასვლისას დაუხანა: მე დამავიანდეება ძროხა შენ მოწველეო. ჯანას გაეხარა, რომ ასეთი უჩვეულო საქმე მიანდეს. საღამოს, როცა საძოვრიდან დაბრუნებულ ძროხას ქოთან მიუდგა, ფურმა უნდობლად შეზღა გოგონას. დიდხანს აწვალებდა ჯანა თავისი გამოუცდელი ხელებით ჯიქას, ბევრს ცუცდა, მაგრამ ძროხას მაინც ვერაფერი მოუხერხა, ვერ მოწველა... ჯანას გულში ჩაჩრა პირველი მარცხი. ფერმისაკენ მიმავალ მწველავ

წავლია და მწველავი გინდა გახდე? ის არა სჯობს სწავლა განაგრძო და რაიმე სპეციალობას დაუფლო? — ვიმუშავემ და ვისწავლი კიდევ. — ვიმუგო ქალიშვილმა.

ჯანამ თავისი გაიტანა. იმ ზაფხულს ფერმაში წავიდა საძუშაოდ. შემოდგომაზე კი მოსაველედა 15 დღეული მიანდევს. პირველბოძიანი ძროხები ცოტას და ძნელად იწველებოდნენ. ჯანას არასოდეს დაავიწყდება 1957 წლის ზამთრის სუსხიანი დღეები: გამოენიისას ძროხების მოსწვევლად ფერმაში მიიღოდა, გულდასმით ბანდა რძით გავესებულ ჯიქინებს, უზრუნველად ცურებდა, ძალიონის არ იშურებდა...

თვითეულ ძროხას თავისი ზნე აქვს. ეს ჯანამ ადრევე იცოდა. მაგალითად, «ლა აზა» ნერვიული და მფრთხილი იყო, მას მოეწონებოდა უნდობა, «ცქრილა» კი — პირიქით. მან პირის გემოც იცოდა, ჯანას რომ მისთვის ესამოგნებინა, ხან შაქრის ნატეხს სთავაზობდა, ხანაც პურის ყუას... «ნისლა» კი ძალით უნდა დაგემორჩილებინა, თორემ ისე ახლოსაც არ გაგეკარებდა...

რაც დღე გადიოდა, ჯანა სულ უფრო იმეიანად და გაბედულად შეუშობდა, სულ უფრო მეტ გამოცდილებას იძენდა. მაგრამ საკუთარი მეკადინებოდა როდი კმაროდა იმისთვის, რომ ნამდვილი მწველავი გამხდარიყო... ჯანა წარმატებით ითვისებდა ყოველივე იმას, რაც საუკე-

მეცხოველეობის ფერმის ამოცანას და ნადირაძე ჯანას წარმატებებს ჩაუთვლია გაეცნო. უთხრა:

მართალი გთხობა. ჯანიყო. მეშინოდა. მეგონა საქმეს თავს ვერ გაართმევდი. ყოჩაღი ყოფილხარ...

ჯანა უსმენდა ფერმის გამგეს და მხას არ იღებდა. მართალია. მას ახარებდა შექება, მაგრამ ეკაყოფილი მიაც არ იყო.

— წელს კიდევ უფრო უკეთ იმუშავეს და ჩვენს ფერმას კომუნისტური შრომის ფერმად გადავაქცევთ. — მორიდებით სთქვა ჯანამ...

ერთი ამას უყურებ, რა ჭქონია გუნებაში აბა შენ იცი და შენმა ქალიშობამ, როგორ გეასახელებს! — უთხრა ლიმილით ფერმის გამგემ.

სიტყვას საქმე მოჰყვა... ფერმის კომპაგვირელობა მწველავებმა საქმეს გულდაგულ მოჰკადეს ხელი, კიდევ უფრო გაამდიერეს მერქმული პირუტყვის მოვლა-პატრონობა და შედეგებიც სასიხარულოა: შარშან აქ თვითეულ ძროხაზე გეგმით გათვალისწინებულთან შედარებით 600 ლიტრით მეტი რძე მიიღეს და ვაბამდე შეასრულეს დაკისრი ვალდებულებანი. წელს კი უკეთესი მაჩვენებლების მოპოვებისათვის იბრძვიან, განვილი 9 თვეში თვითეულ ძროხაზე უკვე მიიღებულა 1.200 ლიტრი რძე...

მუყაითად შრომობს ჯანა, იცის, რომ ჩვენში ადამიანი მხოლოდ პატი-

ყოჩაღი ქალიშვილი

ქალებს რომ დაინახავდა. შურით გააყოლებდა თვალს. მერე იგი ხშირი სტუმარი გახდა ფერმისა. ბავშვური ცნობისმოყვარეობით აკვირდებოდა ყოველივეს, ალტაცებაში მოჰყავდა გამოცდილ მწველავთა ოსტატობას, თითონაც სურდა სახელგოვანი მწველავი გამხდარიყო...

რცა კლასი დაამთავრა თურა, დედას თავისი გულისნადები გაუზიარა. — რას ამბობ, გოგო! ამდენი გის-

თესო გააჩნდათ უფროს ახანაგებს. კიბხულობდა ქურნალ-გაზეთებს. ბროშურებს ჩვენი რესპუბლიკის მოწინავე მწველავთა გამოცდილებაზე... და აი, ჯანამ პირველი საგულისხმო წარმატება მოიპოვა, იგი დაეწია ფერმის საუკეთესო მწველავებს და გაუსწრო კიდევ... თვითეულ ძროხაზე 500 ლიტრით მეტი რძე მიიღო, ვიდრე გეგმით იყო ნაგარაუდები...

ოსანი შრომით ფასდება. შარშან მან 700 შრომადღე გამოიმუშავა და ოთხტონა ნახევარი სომინდი მიიღო.

— ბედნიერი დედა ხარ, ჩემო ლიდა, ასეთი ყოჩაღი ქალიშვილი გაზარდეო. — ხშირად ეუბნებოდა ხოლმე ჯანას დედას მეზობლები. ჯანა ბერეკაშვილი თანდათან მძლავრად შლის ფრთებს, ახლებურად აფერხობს ცხოვრების მოწყობას...

8. თევზაძე

სოფლის ბეიღუბის ქველდუქველ

მამი იზოლდა მხოლოდ 12-13 წლის თუ იწებოდა, პირველად
თბილისში ჩაის პლანტაციებში ოლია მუშუკდიანის და ფედოსია რუ-
ხაძის აკურებდა მათი ხელების სისწრაფე, თითების მოქნილობა და
ფეხის გამძლეობა. ისინი ხომ ას კილოგრამამდე ჩაის ფოთოლს კრეფ-
დნენ ყოველდღიურად. გულით შენატროდა გოგონა მათ და თითონაც
აგაჯრუებდა თითებს.

იზოლდას სიხარულს სახლდარი არ ჰქონდა, როდესაც ერთ დღეს
25 კილოგრამი ჩაის მწვანე ფოთოლი მოკრიფა.

— ყოჩაღ, ჩემო პატარავ! სატყები ძალი გამიხვავალ. განაგრძე ასე.
ეინ იცის რა მომავალი გეგლის. იწებე ჩემს გმირებს გაუტოლდე და
გაასწრო! კიდევაც! — უთხრა ერთ დღეს კოლმეურნეობის აგრონომმა
ბრა ქუთაისუბლებს.

და გოგონა განაგრძობდა ჩაის კრეფას. ხან ოცდახუთ კილოგრამს,
ხან ოცდაათს და ხან კიდევ ორმოცს კრეფდა. ეს იყო შვიდი-რვა წლის
წინათ, როდესაც იზო წოწონავა მეექვსე-შემევიდე კლასის მისწავლე
იყო.

რვა კლასი რომ დაამთავრა, იზოლდამ გადაწყვიტა მუშა-ახალ-
გაზრდობის სკოლაში შესულიყო და წარმოებისაგან მოუწყვეტლად
წიფო საშუალო განათლება.

— ვინმეა, თანაც ვისწავლო, ოჯახსაც დავეხმარებო და საშუა-
ლო განათლებასაც მივიღებო... — განაცხადა მან (ოჯახის მარტინალი მამა
ხომ სამშულო ომში დაღუბა 1943 წელს). ერთხანს იგი წულუკიძის
მასწავლებელ-საგრებ ქარხანაში მოეწყო სამუშაოდ, მაგრამ ჩაის კრეფა
მარცხველდურად მტად იზოლდამ. 0,4 ჰექტარი ჩაის პლანტაცია
გაქაბიერა წულუკიძის სტრუქტურის სახელობის კოლმეურნეობაში. თავისი
ხეობა გახალა, გაკრიგა. სასუქით განაოყურა და როდესაც კარგი
შოთლანაგან ჩაის ზურტები გაიზარდა, კორორი დაიყენა, იზოლდამ კრე-
ფა დაიწყო.

სწრფდა, აგაჯრუებდა ათივე თიოს და თითების სისწრაფეს თვა-
ლის სისწრაფესაც უფარდებდა. პირველ დღეებში რომ ას კილოგრამი
ჩაის მწვანე ფოთოლი მოკრიფა, არ გაკვირვებია.

«ჩატომ ასი და არა ორასი, ანდა სამასი!» — უტირობდა შინ მიმა-
კალი ძალიწიფოლი.

ამ დღიდან იგი ოც-ოც კილოგრამს უმატებდა ყოველდღიურად

მოკრეფილ ჩაის და მალე 183 კილოგრამზე აიყვანა დღიური წირა.
ერთ დღეს იზო წოწონავამ კოლმეურნეობის თავმჯდომარეს მი-
მართა:

— გოზოო, დამინიშნო სარეკორდო დღე — და იქვე შეჰპირდა
სამასი კილოგრამი ჩაის მატყრფის ერთი დღის განმავლობაში.

პირველ სარეკორდო კრეფა 4 ივლისს ბრწყინვალედ ჩაატარა
იზოლდამ — 312 კილოგრამი პირველი ხარისხის ჩაის მწვანე ფოთოლი
მოკრიფა.

თითხმეტ ივლისს კიდევ დაინიშნა სარეკორდო დღე.
ამ დღეს იზოლდა წოწონავამ 431 კილოგრამი ჩაის მწვანე ფოთო-
ლი ჩაატარა სახელმწიფოს და 31 შრომადღე გამოიხმეტა. მისმა რეკო-
რდომ დაგაღება შესრულა, მოპკრიფა 21 ტონა ჩაის მწვანე ფოთოლი.
ნაცვლად 18 ტონისა.

მესამე სარეკორდო კრეფა იზოს 26 ივლისს ჰქონდა. იგი ლეჯადა.
ნერეკოდობდა — გაი, თუ ვერ შევასრულო დანაჩიბები და შევკრეტყო.
მაკრამ შიში უსაფუძვლო გამოდგა.

დღის პირველი ნახევრისათვის მან მოკრეფილი ტონა 300 კილო-
გრამი ფოთოლი, მეორე ნახევარში 148 კილოგრამი მოკრიფა.

ამ დღეს მან დაამყარა მსოფლიო რეკორდი. შესრულა ვალდე-
ბულება — ჩაატარა ექვსი ტონა ჩაის ფოთოლი და ოთხი ტონის მოკრეფა
კიდევ ივალდებულა.

გაუთებო დაღუფრებელი გამოიხმეტნენ ამ ამბავს. «პრადანასა
და ირეესტაში» მოთავსებული ენობა გადაბედა მოკრეფილ საბჭოთა
რესპუბლიკების და დემოკრატიული ქვეყნების გაუთებამ... და, მიაღ-
ვრებით წამოვიდა წერილები წულუკიძისაკენ.

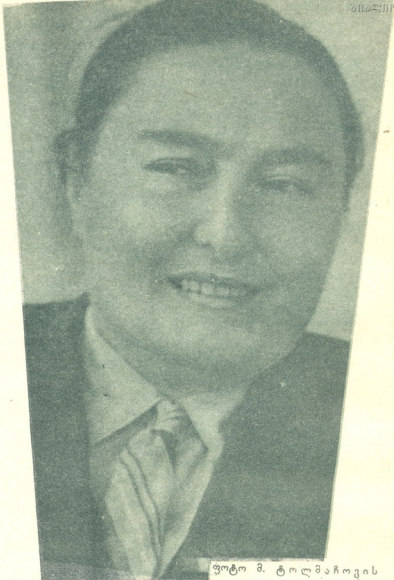
ახლა იზოლდის საქალაქში შეთასამდე წერილი ინახება. მის
ყოველდღიურად კიდევ ემატება ორმოცი, ორმოცდაათი წერილი. აკი
უთარეს კიდევ ხებრძობით: აწი ჩაის კრეფა მიატოვე და წერილების
კითხვა დაიწყო.

ხუმრობა ხომ არ არის ოთხ თვეში 11 ტონა ჩაის მოკრეფვა, ისეთი
ახალგაზრდა ქალიწიფოსაგან, როგორც იზო წოწონავა.

ის ხომ ოცდაორი წლის არის მხოლოდ.

ალმისანლრა ჩხინქილი

ლაიფენის მელობელი

გიორგი მ. ტოლკოვიჩი

ლაის მელობელი კუმბარის ავთენტების ხმამ დაარღვია და ბნელით ცქცხლის წითლმა ენებმა გაანათა. იწოდა მტრის საველე შტაბი და საწყობები. თავდასხმის მოულოდნელობით გაოგნებულმა გერმანელებმა ცქცხლის გახსნა გერმანის წინააღმდეგ. თვითმფრინავმა კიდევ ერთხელ მიძიდ შეშინა სასივრცე, უკანასკნელი კუმბარები ჩამოყარა და გეუი ჩრდილოეთისაკენ აიღო. დავალება შესრულებული იყო.

მეორე დღეს საველე გაზეთი „წინა, სამშობლოსათვის“ წერდა: „სახიფათო მეტეოროლოგიურ პირობებში ჩვენმა მფრინავმა ქალბატონი თვითმფრინავი „პო-24“ დიდი ზარალი მიაციენს მოწინააღმდეგეს. გულითადი მადლობა მამაც მფრინავ ქალბატონს.“

ისინი იყვნენ საბჭოთა კავშირის გმირი ზოია პარფენოვა და პირველი აფხაზი მფრინავი ქალი მერი ავიძბა.

დღი წინააღმდეგობის გადალახვა მოუხდა მერი ავიძბას, ვიდრე მფრინავი გახდებოდა.

— შეილო, მეზობლებში თავი მომჭერი, რა ქალის სამკა თვითმფრინავი, დაფიქრდი, — მერადმენედ ხაფიზ ავიძბა თავის ქალიშვილს, თხოვნამ და მუდარამ არ გასაძრ. მერამ მუსკალური ტექნიკური მიატოვა და საფრენისით სკოლაში შევიდა. შეუძლებელი გაევიდა სამი წელი. საფრენისით სკოლა წარსინებით რომ დაამთავრა, მერამ ლენინგრადის კიროვის საბჭოების სამხედრო-სამედიცინო აკადემიაში გადაწყვიტა სწავლის გაგრძელება. სულ მალე მოუსვენარ და მფრინავი სტუდენტურ ცხოვრებაში ჩაება: ლექციები, სემინარები, სექსკურსები აეროდრომზე, მიბლიოთეკები და ლენინგრადის შესანიშნავი მუზეუმები.

დაიწყო სამამულო ომი. მესამე კურსის სტუდენტი მერი ავიძბა ემხრობა ლენინგრადის პოსაბტლებში მომუშავე სამედიცინო პერსონალს. დაიცურებულ მოგზავნა საპატიო იყო, მაგრამ თვითმფრინავის დანახვაზე მაინც გული უთრთოდა. ვეღარ მოითმინა, ითხოვა ავიაციასი გაეშვათ სამუშაოდ.

დახუთული, ბნელი ბლინდაები და უძილო ღამეები... ბრძოლები ნოვოროსისკისთან, სევასტოპოლისთან, კავკასიაში და განსაკუთრებით მიძიდ ბრძოლა ტანკის ნავეჯარკენებზე — ასეთი იყო იმ საავიაციო ბოლკის საბრძოლო ცხოვრება, რომელშიც მ. ავიძბა მსახურობდა.

ტანკის გერმანელების განთქმული იქისფერი ზაზუს კველაზე გამაგრებული ნაწილი, ტვიკამტრეკეთა უფალავი ცეცხლით გესლადი ირგებულ კველაფერს. ამ საცეცხლ წერტების მოსაბოა ქალთა საავიაციო ბოლკმა იცისრა. დავალება მიძიდ და სერიოზული იყო. წარმატება მხოლოდ სიმამყნასა და ზუსტ მანევრირებაზე იყო დამოკიდებული. დაზვერვაზე ბომბადაშენი და პატარა თვითმფრინავი გაგზავნეს, რომელსაც მერი მართავდა.

ცემით მტრის წინა ხაზი გამოჩნდა. ცოტა და მიზანი მიღწეული იტნებდა, მაგრამ უცვრად ბომბადაშენი შვე კვამლით გახვებია და გვერდზე გადაწოლილმა ნელნელა ძირს დაშვება იწყო. საბჭორო იყო უკან დაბრუნება. დავალება კი უნდა შესრულებოდა. მიძიდ ბომბადაშენს მიფრთხილი შეუმხედლედ წინ გაიჭრა მ. ავიძბა რამდენიმე წუთით მოგებული აღმოსავლეთისაკენ. მოასწრო დაზვერვის ჩატარება. შემდეგ კი მასაც მისწავლა ტვიკამტრეკევის ცეცხლი. არ ახსოვს აეროდრომზე რომელი დაბრუნდა...

დაზვერვიდან მოტანილი ცნობები მეტად მნიშვნელოვანი იყო. მეორე დღეს საბჭოთა ჯარებმა შეტევა დაიწყეს და რამდენიმე დღეში

მტრის ბუნავი განადგურეს მთლიანი ფრონტით. შეტევისათვის გახა განხსნა.

ქალთა საავიაციო ბოლკი დღი და მტკიცედ შეტრული საბრძოლო ერთეული იყო. მფრინავი ქალბატონის მამყობას აღტაცებაში მოჰყავდა სარდლობა, მათ გამძლეობასა და ურთოვრებულობაზე ნიამყიო ცეცხობდნენ ჯარისკაცები. დღი იყო შურისძიების წყურვილი და დროც აღარ ჰქონდათ სხვა რამეზე ფიქრათ. დაღუბული აზნანავების მუცლებზე აწერდნენ მტრისათვის გამწაღებულ კუმბარებზე და მათი აფეთქების დანახვისას შვიდობდნენ.

ეს პატარა, სანდომიანი ქალი ერთ ღამეში ზოგჯერ 15 საბრძოლო გავრენას ახდენდა. ამიტომაც დაავადლებს სამამულო ომის პირველი და მეორე ხარისხის ორდენებით.

საბჭოთა არმია გამარჯვებულ მარშით მიიწვდა წინ. გერმანიაში იზოიმა მერამ გამარჯვების დღე...

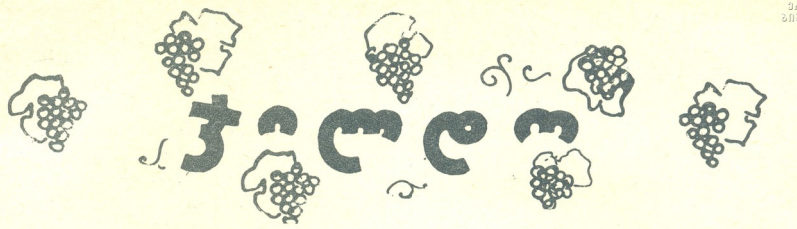
საბჭოთა ხალხი შეუდგა ომით მიყენებულ ტრილობების მომუშეებას. მერი შობლოვრ აფხაზთს დაუბრუნდა. გამარჯვებით გამოწვეული ბედნიერებას სვედამ არჩილილი მიაციეა. ბრძოლის ველზე გვიჩრტულ დაილუკა საყვარელი ძმა — შალი ავიძბა.

...ცხოვრება ძველ კალაპოტში ჩაღდა.

...მერის აქცე ერთი საიდუმლო, თუქვა ამს შესახებ მიუღმა საბჭოთა კავშირმა იცის, ყოველწლიურად, რვა ნოემბერს და ორ მაისს მისი ბოლკის ძველი მემბროლები იკრიბებიან მოსკოვის დღი თანატრის სკვერში, იგონებენ დაღუბულ ამზანავებს, ცეცხიან თაიანი ახლანდელ ცხოვრებაზე, მიზნებზე. ხიდან არ ჩამოღან ამზანავები ერმონავითის შესახებდრად. ეს ტრადიქია 15 წლის მანძილზე გრძელდებოდა.

და აღზამა კვლავაც გაგრძელებდა, არაფერი არის უფრო საინფოლო და მტკიცე, ვიდრე ბრძოლებში დახაღებულ მეგობრობა.

მამას მაინცდამაინც არ ეშაშნიკა ქალიშვილის შექენა, მაგრამ მაინც გაეღიმა, აბრეშუმოვით რბილ თმაზე ეამბორა და ბედნიერი მომავალი უსურვა.

ნინო დარქვეს სახელად. დედას დიდხანს არ უტოცხლია. ნინოსთვის ანბანი არავის უსწავებოდა.

ვის ეცალა მისთვის. ცოტათი რომ წამოიზარდა, მამამ თოხი მისცა ხელში და ენახსოვი გაიყოლია. მერე კი ზამთარ-ზაფხულს, სიცოცხეს და სიცხეში ებრძოდნენ მამა-შვილი გამოფიტულ მიწას.

* * *

თებერვლის ქარიშხლიან დღეებში არც ძველ ანაკლებებს სძინებოდა. ისინი მცოდნეობდნენ, იარაღს შოულობდნენ, იბრძოდნენ, სისხლს ღვრიდნენ. საბჭოთა ხელისუფლება რომ დამყარდა, ბეგიაშვილების, მჭედლიშვილების, ზურაბიშვილების და სხვების მზე მაშინ ამოვიდა, ამოვიდა და აღარც ჩასულა.

ნინო ცხრაას ოცდაათერთმეტში შევიდა ახლადდარსებულ კოლმეურნეობაში. მუშაობა არც ადრე ეზარებოდა, მაგრამ ყველანი გაოცდნენ, როცა ნახეს, რა კეთილსინდისიერად და მუყაითად შრომობდა.

ჭკვიანი გოგონა იყო, იცოდა ვისთვის ან რატომ მუშაობდა, იცოდა, რომ მისი ნაოფლი მისი და მისთანებისა იყო.

ლამაზი ქალიშვილი იყო ნინო. ორღობეში ბევრი ტაბუკის თვალებს წასწავდომოდა და გული გადმოურთუნებია მისთვის. არჩევანი მაინც ერთზე შეაჩერა—მასავით მშრომელი გლეხის ბიჭს ამოუდგა გვერდში და სოფლის განაპირას სახელდახელოდ აშენებულ ქოხიდან კეპალი ავარდა.

მრავალმა წელმა განვლო შემდეგ. სოფელმა სახე იცვალა. ცხოვრება ახლებურად მოეწყო.

ნინო ბეგიაშვილმა მუშაობა თამბაქოს პლანტაციაში დაიწყო, და ჰაქვ ალაპარაკა თანასოფლელები. სულ მალე რაიონში გაითქვა სახელი. არც რესპუბლიკის ხელმძღვანელებს გამოპარავიათ მისი საქმიანობა და საქართველოს სხვა მოწინავე მუშაკებთან ერთად მოსკოვში, სასოფლო-სამეურნეო გამოფენაზე გაგზავნეს.

რამდენი წელი გავიდა მას შემდეგ და ნინო ახლაც გატაცებით იგონებს პირველ შთაბეჭდილებას. აბა, რას მოიფიქრებდა, რომ ნახავდა კრემლს, წითელ მოედანს.

ნინო მოსკოვში სივლითდააჯილდოვეს.

* * *

ცხრაას ორმოცდაერთში ნინომ მეუღლე ფრონტზე გააცილა და ვაჟაკისი საქმე ითავა, ბრიგადა ჩაიბარა და არც თვითონ იხედებოდა მაღლა, არც სხვას ახედებდა. დღე და ღამე ოფლს ღვრიდნენ, ზურგს უშვარებდნენ ომიში წასულ ვაჟაკებს.

ომი დათავრდა და ვალმოხდილ ქმარს ცოლც ვალმოხდილი დაუხვდა.

შემდეგ ნინომ მევენახეობის ბრიგადაში რგოლი ჩაიბარა.

ისევ ალაპარაკა თანასოფლელები, რაიონის ხელმძღვანელებიც გააკვირვა არნახული მოსავლის მიღებით.

1959 წლის შემოდგომაზე ნინოს რგოლის ექნას კოლმეურნეობის ავტომანქანები მიადგნენ უზარმაზარი გოდრებით.

ზარქვიანი რთველი იყო. ზარმა კოლმეურნეობის საერთო კრებაზე დაადგინეს ჰექტარზე ორმოცდათხუთმეტი ცენტნერი ყურძენი მიეღო. ხნიერი სახლმა მხრები აიხეჩა, ახალგაზრდობას ეჭვი შეეპარა.

თმაშვერცხლილი ქალი კი მომლიბარს სახით იდგა და ხალხის დაჩუმებას ელოდა.

ყველა რომ მიწწნარდა, ხალხის ყურადღება ტრიბუნისაკენ მიმავალმა ქალმა მიიპარო.

ეს ნინო ბეგიაშვილი იყო.

— აი, ახლა რაირებს ვალდებულებას, მაგრამ რამდენს, არ იტყვი!— ჩაილაპარაკა ვიღაცამ.

— სამოცს,—იხუმრა ერთმა.

— სამოცდაათს,—წამოეშველა მეორე და ყველას გაეღიმა.

— მგონი ოთხმოცო,—წამოიძახა მესამემ და კვლავის სიღრმეში ჩუმი სიცილი გაისმო.

ნინო მშვიდად იდგა, ესმოდა მასზე ლაპარაკობდნენ, მაგრამ არ შეიმჩნია. შემდეგ მის აიმაღლა და ჰექტარზე ასი ცენტნერი ყურძნის მიღება იცისრა.

... ასი ცენტნერი რომ აწონეს და კიდევ ბლომად დარჩა დასაკრეფი, ყველამ საველე საწოხს მიაშურა.

ასთორთმეტი ცენტნერი ყურძენი— ელვასავით გადაურბინა სოფელს.

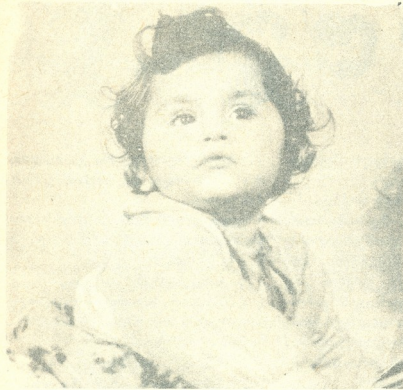
* * *

მთელი სოფელი მიაწყდა გიორგი ბეგიაშვილის სახლს. რვა მარტის დელსასწაულის დღეებში გიორგის მეუღლე ნინო ლუნიის ორდენით დააჯილდოვეს. ეს სოფლის ჯილდოც იყო.

შემდეგ ეს ფოსტალიონმა ნინოს ეუო «აუტალახა». მოდიოდა მოლოცვის დეპეშები ხელმძღვანელი ამხანაგებისაგან, ნაცნობებისაგან, ახლობლებისაგან...

ლუნიის ორდენისაგან ქალმა წელს ჰექტარზე ასოც ცენტნერამდე ყურძენი მიიღო. ეს მისი სახელის მთავრობის მაღალ ჯილდოც.

საინჯი პეოლაისთჳს

ზღუ. ამავე დღის უნდა იცოდეთ, რომ თუ ბავშვს ბევრჯერ წაუკითხეთ ზღაპარი, ეს იმას როდღ ნიშნავს, რომ მან უკვე კარგად შეითვისა იგი. წარმოსახვა ბავშვებს სუსტად აქვთ განვითარებული. მათ არ შეუძლიათ მკაფიოდ წარმოიდგინონ ის, რაც გაუგიათ ან უნახავთ ადრე და მით უმეტეს ის, რაც არ უნახავთ. ამიტომ წიგნები პატარებისათვის მღიდურულად არის დასურათებული. მათში უფრო მეტია ნახატები, ვიდრე ტექსტი ახალი ზღაპრის წაითვისის წინ (მაგალითისათვის ავიღოთ იწილელქადა) ბავშვთან ერთად კარგად დააფალოდეთ სურათები. შეაჩერეთ მისი ყურადღება მთავარ გმირზე (ანაზე, ან პატარა და მწვენიერი გოგონა; ან მისი წიგნელი ქალი, ან კალთა პირილექებით და ა. შ.) მერე შეაღწე (ანაზე, როგორი არის, დიდი შეგლია, როგორი საწინელი, მასრი ცილები აქვს. იგი ავიანა), შემდეგ ბებია შესახებ მოუყევით («აი, ბებია წყის ფერმკრთალი, ავადმყოფი, მიხუტებული. როგორი ნაოჭები, რა გამხდარი ხელები აქვს და ა. შ.»).

წიგნი ისე უნდა გეძიროთ, რომ ბავშვი კარგად ხედავდეს ნახატებს კითხვის პროცესში დაუცავრით სურათები ზღაპრის შინაარსს. მეორე წაითვისის შემდეგ, ბავშვს ისევ დაათვალიერებინეთ წიგნი და ჰკითხეთ რა არის გამოსახული სურათებზე. უილუსტრაციოდ შეიძლება ბავშვს მხოლოდ მისთვის კარგად ნახვს საგნებზე დაწერილი ნაწარმოები წაუკითხოთ.

საბოლოო წვაებალისთჳს ბავშვის ინტერესი მოთხრობებისა და სურათებისადმი. ისინი აძლევენ ბავშვს სინამდვილის შესახებ ცოდნას.

ზაყარო ზაყარის ერთი თაყარის/ზაყარისმ შესახებ

საკუთარება გამოკლებებმა გეჩვენეს, რომ 3 წლის და უფრო რტკი ასაკის ბავშვებსაც შეუძლიათ, მავალიად, მოსმინონ ერთიდაიგივე ზღაპარი ოცჯერ და შეტყუარაც ეს ხდება არა იმიტომ, რომ პატარებს სურთ მისი დაზნობება, თანედ იმიტომ, რომ ისინი მინდენ ითვისებენ მის შინაარსს. მხოლოდ არადთანობით, ყოველ ახალი მოყოლის დროს იწუებენ ისინი ზღაპარში ახალ-ახალი ამბების აღმოჩენას, მათი თანამიმდევრობის, მოქმედებათა შორის კავშირის შეყნობას. გარდა ამისა, პატარები, უფროსებისაგან განსხვავებით, სულ სხვაგვარად აღიქვამენ და შეფარობენ სინამდვილეს. ყოველივე ის, რაც ჩვენთვის ჩვეულებრივი, ყოველდღიური და კარგად ნაცნობია, პატარებისათვის სრულიად ახალია და დიდხანსაც ინარჩუნებს თავის სიახლეს. ბავშვები მეტრსმეტად გამოუცდელი არიან ცხოვრებაში და უჭირთ ახალი საგანი დაუბრისპირნად, დაუკავშირონ მათთვის უკვე ნაცნობ საგნებს. ამიტომ მათ შეუძლიათ თვით ყველაზე ჩვეულებრივი საგნების შეყნობას დიდი დრო მოინდობონ და ძალზე მძაფრად განიცადონ ეს პროცესი. დინახატებს თუ არა პატარა მანქანას, ცხენს თუ ტყვეს ალბაცებით გაიტარებენ და ბევრ მოსწეველს მას ამ საგნისაგან.

ხელს უწყობენ მის გონებრივ განვითარებას, ამიღირებენ მის მეტყუარებას, უჭირავთებენ წარმოსახვის უნარს, გულისხმობებას, და, რაც მთავარია, ასწავლიან ჩასწავლეს სხვა ადამიანთა გრძნობებს.

რამდენი მომწეველია იგი არ უნდა იყოს ბავშვის განვითარებისათვის წიგნების კითხვა, შეუძლებელია მისი შეყვადნობა ბავშვთან ანთ მოეყვარაგოთ. ბავშვმა ბუნებით აქტიური და ცქერტი არიან. მათი სწორი ფიზიკური განვითარებისათვის აუცილებელია სირბილი, ხტობა, მიძრაგი თამაშობანი.

მიჩნეთ ბავშვი თქვენთან ერთად იმდროს მარტვი საბავშვო სიმღერები. კარგია, თუ ბავშვი ფრადი ნაწერებით ხატავს. პირველად იგი გაავლენს მხოლოდ ხატვას და რაცღ ზოგავენს, შემდეგ, როცა მიეჩვევა დანქრის ხატვას, შეიძლება ვაჩვენოთ როგორ იხატება ნახვის ხე რიტები, ადამიანები და ა. შ. ასეთი ხატავს კი დაეხმარება ბავშვს ხელების მიძრაობის სიზუსტის განვითარებაში, ფერთა გარჩევაში და ა. შ.

ზღაპრის მოყოლის დროს ისინი მარტო მოვლენებს და გმირის ავადობას როდღ განიცადან, მათზე რიტის ან ცხენის სახელის უზრარლო სიტყვები კი მოქმედობს, თვით კითხვის პროცესიც კი ორიდავს. ამიტომ ისინი, როცა ზღაპრის ზეგარდა იმასსორებენ, იმასაც კი ცდილობენ წაპაბონ წაყიბვას.

პატარა ბავშვს შეიძლება დაინტერესოთ საშინაო საქონილითაც, განუფიროთ მას უფროსისაგან დახმარების გეგვა. დაცე და ცე დახმარება ნერაფიორი სარგებლობას ნუ მოგიტანს, შესაძლებელია, ხელები თუ შეგნოთში, მინც ნუ აუკრძალავთ ბავშვს «შეგნობითობა». ბირიქით, ცხენზე გამოძიბონების უნარის შესაფერი და თქვენთვის მოსახებებლად დახმარების ფორმა. თუ თქვენ თოხას ალავეთი, დაცე, თქვენი ბავშვი დახმარების ნივთების თავის ადგილზე დაწყოთაში. მას შეუძლია მორწყას ყველიები, გაწინდოს საწებელი და ნთვები, მოგაწყოთ თქვენი შემოსებისათვის საჭირო საგნები და ა. შ. ანავე დროს არ დაგავიწყდეთ, მოუწოთოთ მას დახმარება: «აი, შენ მიძებნარე, და ორივე ერთად ყველაფერი სწრაფად გააკეთებთ».

პატარა ბავშვების მოზონებლებმა—რამოდენიმეჯერ მოისმინონ ერთი და იგივე ლიტერატურული ნაწარმოები—გამოწველია აგრეთვე მათი სიტყვების შეზღუდულობით. უფროსები და მოზრდილი ბავშვები შინაარსის ითვისებენ სიტყვებისა და გამოთქმების თავიანთი შინაარსის მეოხებით და შეუძლებ ყვებანი ამ შინაარსის საკუთარი სიტყვებით. პატარები კი ზღაპრის შინაარსის დაღაგებულად გამოცემა შეუძლიათ მხოლოდ მაშინ, როცა მას თითქმის დაიხეიბენ.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ის, რომ ამ ასაკში ბავშვები შეგჩვიოთ სხვადასხვა საგნებზე. მეცნიარებზე, ცხოველებზე და აკვირებამ, მათი ერთმანეთისადმი დახმარებისა, ვასწავლით ვადროსი და გარდა მათ შორის მსგავსება და განსხვავება. მართალია, ბავშვები დიდრი აღფროთვალებით შეყურებენ მათთვის უცნობ თითქმის ყოველ საგანს, მაგრამ უფ-

როსების დაუმზარებლად ძლიერ ცუტა რამ შეუძლიათ დანახონ მანში. მხოლოდ მას ამჩვენენ, რაც შემავიეთი იყობის მასს უკრადლებს. სა-
კურთა გამოყენებით ბავშვის მძვინერ ინტერესში ახალ შთაბეჭედლებათა
განსჯილად და მისი ემოციური მზარებლობათა. დაკვირვებისა
და დაბრძანებისთვის ყოველთვის შეიძლება ვიყოთ მიზუსტები, გან-
საკუთრებით გასეირნების დროს. დავეთვათ, სკოის კრებისას ბავშვმა
თქვენ მოიტანა შთაბეჭედი, აუტყვიან მას, რომ ეს მავნე სკოლა. შეიდა-
რთა იგი თვით ამ შესყურავ სკოლა და ა. შ. ასევე ბავშვს ბავშვს გა-
ნაწილად არის მე ნაწილსავე, ნაწილ ფრესკასავე. როცა კინაგვევლებს
გროვას შემარჩევთ, ბავშვთან ერთად დააკვირდით როგორ ცხოვრობენ
და იქვეიან ეს ბავშვია მშობრელები.

ასეთი დაკვირვებანი და შედარებანი არ უნდა მოხდინოთ იქვე
დღებით ფორმები. ყოველთვის განსჯილეთ, რომ ბავშვი პირველ მა-
ნურში უცხო იოლად ამჩნევს მკვეთრ განსხვავებას, მცირე განსხვავების
შეგრძელება უნდა შევსება.
ამრიგად, გამოიყენება რა გონებრივი, ემოციური და ფიზიკური
აღზრდისათვის სხვადასხვაგვარ და ამასთან უნდა იქნას საშუალებებს,
თქვენ შეიძლება გამოიღებოთ ბავშვის გონება და გრძობა, ბავშვის
მისი ცხოვრება სასიხარულო განცდებით.

თ. ნიკოლოზაძე.

პედაგოგიურ მენეჯერებათა კანდიდატი

გაგვეზრდითი პედაგოგიური ბავშვის გული

ზოგჯერ ექიმო-პედაგოგი ბავშვის გულში შეიძლება შეაჩვენებს ამ
ფაქტს მომავალი სხვადასხვაგვარად გვიღებინა: ზოგნი შემოთვლიან
და ფრთხილ, რომ მათი ბავშვი სერიოზული ავადმყოფია, სხვები კი
ამას ურადლებს არ აქცევენ, ამ თავს იმყოფებენ, რომ გულს შეი-
ძლება სულ უნდა რამაყ.

რა არის ბავშვის გულს შეიძლება მუხეხი და რა შედეგი შეიძლე-
ვა მოეცეს მას?

იმ საშუალებაში რომლებიც ნორმალურად ვითარდება, გულს დღურ
თ სიღრმე და სისხლძარღვთა სანათურების ისეთია, რომ მათში სისხლი
ძლიერად და უზნაურად მოძრაობს, მაგრამ საკარისისა ორგანიზმი
მიხედვს ჩაიშვ ავადმყოფობა ცვლილება, რომელიც სისხლის ნორმალურ
ჩაყვას არღვევს და გულშიც უთუოდ წარმოიქმნება შეიძლება.

ზოგ შემთხვევაში ასეთი შედეგის მიზეზი შეიძლება იყოს გულის
ძირველის თანდაყოლილ განვითარებულმა. ზოგ შემთხვევაში კი მთა-
ვარი სისხლძარღვების ან გულის სარტყლების არასწორი აგებულება,
მაგრამ უფრო ხშირად გულის შეიძლება მისი დაავადების პირველი ნიშ-
ანა ხშირად გულის შეიძლება რევერტირება იწყებს, რევერტირება ურადლებს
შემთხვევაში, პირველ ყოვლისა აზიანებს ბავშვის გულს და უფრო
იშვითად—სასხარებს, როდესაც ავადმყოფობა ვითარდება, გულის სარ-
ტყლები პერიტონეალად ადარ იხურება და სისხლი ნაწილობრივ უკანვე
მიღებინა.

სისხლის მიმოქცევის დარღვევა გულს თანდათანობით ქნაყავს. ის
ველარ უძლებს დატვირთვისა და ფართოდება, ეს ცვლის შეფარდებას.
მისი პარტყლების მოცილობასა და სისხლძარღვთა სანათურების შორის,
რაც სისხლის ნორმალურ ნაკადს არღვევს და იწყებს გულის შეიძლება.
ამრიგად გულის შეიძლება წარმოიქმნას მისი დაავადების
შედეგად.

მაგრამ არის შემთხვევაში, როდესაც გულს ჩნდება ჯანმრთელ გულ-
შიც ასეთი შეიძლება ფუნქციონალური ცვლილება.

რაც უფრო ნორმალა ბავშვი, მით უფრო ნაკლებადაა შეგუებული
მისი ორგანიზმი გარემო პირობებში. მისი განვითარება და სრულყოფ-
ილება თანდათანობით, ზრდას მიხედვით. ორგანიზმის ფორმირებას
მისივე ჩვეულებრივად მოქმედება მხოლოდ 17-20 წლის ასაკში,
ყოველგვარ დაავადების დროს მოზარდის ორგანიზმი მოზღვრისა უკე-
ფებს ყველა დამცველ ძალას; დაავადებისას ბრძოლაში მონაწი-
ლებს ყველა ორგანი თუნდაც მას დაავადება უშუალოდ არც
ქნაყავს. ამიტომ, ბუნებრივია, რომ ისეთი შეგნობითარ ორგანი, რომ-
ლებიც გულა, დაუფრთხილდ ცხოვრობს ორგანიზმში მიხედვს ცვლი-
ლებებს და სწორედ მათში ჩნდება გულში ცივიზონდებელი შეიძლება.
უფრო ხშირია ის თან სხედს ნუმიტარული ჯირკვლის ანთების. ცერტი-
ფიკული ცერტიფიკული ტონიზიტის, სისხლის დაავადების, სახანმოფი-
ლასი, ნივთიერებათა ცვლის დარღვევას, სისხლნაკლებობას და სხვა.

შეიძლება გულში თავს იჩენს მათში, როდესაც ბავშვის ორგანიზმში
ხანგრძლივად არსებობს ინფექციის ცერტიფიკული, ნუმიტარული ჯირ-
კვლის ანთების დროს, თვით გულიც ამ და დროს ჯანმრთელი ჩრტბა-
ცერტიფიკული მოქმედებაში გასასიხედ მოგვეყვანის ექვსი წლის ბავშვი.
გულს მისივესა შეიძლება მდენად მაკვირო იყო, რომ ჩვენ ვეცოდ კი
შეგვეჩვენა ბავშვის გულის თანდაყოლილ მანკე მაგრამ მას არავფრო
არ უნებება და კარგად იტანად ფიზიკურ დატვირთვის. თუმცა შესა-
ხედად ფერმრთალი და გამზადარი იყო და ცუდად ჰქარა. რენტგენით,

უღვევროკალიფორნიაშია და გამოკვლევის სხვა შემთხვევაში გულში
არკითხარი ცვლილებები არ აღმოჩნდა, მხოლოდ როდესაც ყველფროს
ექვსმა განსწავ. გამოიკვრა, რომ ბავშვს ნუმიტარული ჯირკვლის ანთე-
ბა ჰქონდა. მას ნუმიტარული ჯირკვლის ანთავება. გავიდა ნახევარი
წელი და გულის შეიძლება გაუარა. ბავშვი გამოვიდა და ფერი მოე-
ვიდა.

ჩვენ შეგვიხი იმ დაავადების რომლებიც პირდაპირ იწყებს გულ-
ში შეიძლება, მაგრამ ზოგჯერ შეიძლება გულში არ არის გამოწვეული არც
გულის და არც რაიმე სხვა დაავადებით. ეს ჩვეულებრივად ხდება პარ-
დავალად ასაკში—გოგონებში 11-13, ბიჭებში კი 12-14 წლის ასაკში. ამ
დროს ორგანიზმში მიმდინარეობს ფორმირების რთული პროცესები, ბავ-
შვი სწრაფად იზრდება და ხასიათიც ცვლილება. გულს კი მუშაობა უშ-
დება გადავიწეული დატვირთვით. ამ სწრაფად ასეთ შემთხვევაში შეი-
ძლება იჩინოს თავი გულის შეიძლება, რაც შემდეგ წლებში თავის
თავად ქნება.

ამრიგად შეიძლება გულში, ზოგ შემთხვევაში თვით გულის დაავა-
დების ნიშანია, ზოგ შემთხვევაში—რაიმე სხვა დაავადებისა, ხოლო ზოგ-
ჯერ ორგანიზმის განვითარების ასაკობრივ თავისებურებათა მიხედვით
წელი.

არსებობს აგრეთვე ბავშვის გულში შეიძლება გარეის რამდენიმე
სხვა მიზეზიც და თითოეული მათგანი სხვადასხვაგვარ მიდგომას და
მკურნალობის სხვადასხვა შემთხვევებს მოითხოვს. ამიტომ ადრე ის მშობ-
ლებში არიან მართალი, რომლებიც უფრომტ პანკავს ქვნიან. როდესაც
გაიკვეთ, რომ მათ შეიძლება გულში შეიძლება აქვს და არც ის მშობლები,
რომლებიც ასეთ ამბავს სათანადო ურადლებას არ აქცევენ. პირველ-
ში ამ ფაქტის გაზიარებით ოჯახში შემოთავისებ ქვნიან და ბავშვის
ტყუილად ცერტიფიკული მოძრაობას, თანამა და სერიოზულს, მცირედი
თი თვითონ ურადლებებითა ავითარებენ სათანადო ზომების მიხედვით.

საჭიროც არის ის, რა ბავშვები, რომლებსაც გულში შეიძლება
დღური დღური აღმოაჩნდება. ბერიოდულად უნდა განვიხილოთ ექვსი,
რათა დროზე შეგნობინოთ, ხომ არ იწყებს განვითარებას რაიმე სერიო-
ზული დაავადება. ხოლო იმ შემთხვევაში, როდესაც გულში შეიძლება
დაკვირვებულია ანთითი დაავადებისთან, საჭიროა სათანადო მკურნა-
ლობა.

ბავშვი შეიძლება დაიბადოს დაავადებული გულთი, როგორც ეს
თანდაყოლილ მანკის დროს ხდება. საშუალოდ, მენეჯერების ჯერ
კიდევ არ გამოკვლილია თანდაყოლილ მანკის გამოწვეული მიზეზები.
დატყუილებია, რომ გულის ფორმირება ხდება ემბრიონული ხანაში,
ჩასახვილად პირველი ორი თვის განმავლობაში. ამიტომ შესაძლებელია,
რომ ბავშვის თანდაყოლილ მანკის ერთობლი მიზეზი იყოს დედის რაიმე
უფრო დაავადება. ფსიქოური განვითარება. ფორმირების პროცესში გულზე
უარყოფით გავლენას ახდენს მშობელთა ალკოჰოლიზმი და აგრეთვე დე-
დის ცდები, ნუმიტარული შეწყვეტის ორსულთა ყოველგვარი შთაბე-
რება სხვადასხვა და წარწების გამოყენებით.

თუ გულში შეიძლება სხვა რაიმე მიზეზია, ის შეიძლება ვანიკერ-
ის. ამ მხრივ დიდი ინტერესობა აქვს ბავშვის წესიერ აკრებს და კარგ
მოვლას, განსაკუთრებით. სკოლისთვის პირველ წელს აგრეთვე აღრ-
დაწვე ბავშვის ფიზიკურ წრთობას. ეს უტყუარად სხვადასხვა გულში
ცვლილებებისა და მასთან დაკავშირებულ შეიძლება თავიდან ასაკიუბ-
ლად.

ექიმო-პედაგოგი ანა ფლორიანი

კონკრეტული

სხიზინი პენის მოვლა

ჩვენ ურნალის მკიხვადებში ხშირად გვხვებენ ვურჩიით, როგორი მოვლა უნდა იქნება მუშაკებში და ფერისმკაშრებში დაზიანებულ კანს, რედაქციამ ამ საკითხზე მიმართა ექიმ-კოსმეტოლოგ ვალიდა ცხოვრებაშვილს.

ბებედავო მის წერილს.

კანის ცხიმიანობას თუბის ვირკვლები გაძლიერებულ მოქმედება იწვევს. თუბის ვირკვლები სადინარები ფაროვდება და დიდი რაოდენობით გამოყოფს ცხიმს; ამიტომ კანი პრიადებს, ბზინავს, თითქმის ცხიმით არის დაფარული.

თუბის ვირკვლების სადინარები მაღე იცხება ვირკვლებიდან გამონადენი ნივთიერებით, კანის ზედაპირი რეჟივანა ქერქლით და ხდება ფურების დაცობა (თორღი და შავი ფერისმკაშრებელი). ზოგჯერ ფურები თავისუფალია და შავინ კანის ზედაპირი ფორთხობის ქერქს გვაგონებს.

უფრო ხშირად კანის ცხიმიანობა შეიშენვეს სახეზე, განსაკუთრებით — მუხლზე, ცხვირის ნესტების არეკვლე და ნიკაზე. კანზე ცხიმის გაძლიერებულ გამოყოფას ხშირად ადგლია აქვს სქისორული მოქმედების პერიოდში, ნერვული სისტემისა და შინაგანი ორგანოების დაავადებისას. განსაკუთრებით, შინაგანი სეკრეტის ვირკვლების ფუნქციის მოშლისა და კუნაწალავის ქრონიკული დაავადების დროს.

ცხიმის ჭარბ გამოყოფას ხელს უწყობს ცხიმით მიღწერილ საკვების, ალკოჰოლის, ცხარე სახელებლანი კერძების (წიწკანი, მღოვანი, ძმარანი) მიღება და კოსმეტოლოგი კრემების ხანგრძლივი და არასწორი სარგება.

ცხიმიანი კანის მკურნალობის დაწესებამდე უპირველესად, საჭიროა ცხიმიანობის გამოწვევი მოშუშების მოსაბება. ყურადღება უნდა მიექცეს ნერვული სისტემის მკურნალობას, კუმ-ნაწალავის მოქმედებას და შინაგანი სეკრეტის ვირკვლებს.

ცენტრალური ნერვული სისტემის აღზენებულობის და უძლიერების დროს კარგია ბრომის

მიღება მცირე დოზით. დიდი მიწვეწელობა აქვს ამ დროს კვების ხასიათს. მღოვან, წიწკანა, ძმარი, ალკოჰოლიანი სასმელები, ბირმუშხა (ბერძენი) უპრყოფილია მოქმედებს ცენტრალური ნერვული სისტემაზე.

თუ თქვენ მიღწევილება გაქეთ სისმუქისადღში და სახეზე ცხიმიანი გაქეთ, საკვები უნდა მიიღეთ ხშირ-ხშირად (4-5 ვერ დღეში) და მცირე რაოდენობით. ვახშამი მიიღეთ დაწინაღდ 3 საათით ადრე, საკვები არ უნდა იყოს ცხიმიანი, ტკბილეულობას უნდა ერიდეთ. ძილის წინ კარგია 1 ჭიქა მავუნიის მიღება.

სამაგალითო კვება: რძისა და ხოსტწეწის სუბი (მცირე რაოდენობით), შინარმული ხორცი, შინარმული თევზი, ხაჭო, მავუნი, წიწკანბარას (გრეჩისა) ფუფა, მწვანილი, ხილი, შინარმული და უში ხოსტწეწის ვინეკრეტი.

სასურველია ვირბრა ერხებულ საატარო მწვინი დღე-ღაწლით, ხოსტწეწის მიღებით ან რძით. ყურადღება მიექცეთ კუჭის ყოველდღიური მოქმედებას. ყახზობის დროს მიიღეთ შავი ქლიავი—უში ამ შინარმული, შავი კვირი, დღლით უპრით 1 ჭიქა მავუნი და ცივი წყალი. თუ ამავე არ გიწვევლია, ძილის წინ მიიღეთ 1 ან 2 ტაბლეტი ბურგენი და გაიკეთეთ ოცნა.

შესაძლებია, კანის ცხიმიანობის მიზეზი შინაგანი სეკრეტის ვირკვლების ფუნქციის მოშლას ეს დროზე უნდა გამოარკვიებთ და თქვენ და ავადებას სათანადოდ უმკურნალოდ (ოგარინით, თირკმლიანი და სხვა).

სებორეის დროს ნერვული სისტემის გამამარბებელ კარგ საშუალებად ითვლება დარმინბანი და ვიტამინები—A, B₁, B₂, C.

ვიტამინი A ბერგია დეფიციტი, კვერცხის გულში, თევზის ქონში, კარაქში, აპილორში, სტაფილოში.

ვიტამინი B₂—საფურაში, ბრინჯის, ხაჭაპურის, კვების მარცვლებში, ნივრის, ლინის, რძეში, ლულის საფურაში, შავ პურისა და მცენარეულში.

ვიტამინი B₃—საფურაში, ხორბალში, ისანბანში, რძეში, კვერში, ხილში. ჭვავის ბურბი, შერასასა და წიწკანბარას (გრეჩისა) მარცვლებში, ლეიწში, თირკმელში, თევზის ქონში, ხოსტწეწულში.

ვიტამინი C—ხოსტწეწულში, ხილში, ნორში, დეიწში, ფორთხაბალი, ასკილში, კომბოსტოში, მწვანე საღებოში, რძე-კვერცხში. ცხიმიანი კანი კარგად იგანას დაბანას. სახე უნდა დაიბანოთ ტელეში 2-3 ვერ საანით და წყლით (ვერ ტელეში—35 გრადუსად, შემდეგ—ცივით). ასეთი კომბინირებული დაბანა კარგად ამორბებს ცხიმს კანს და აძვედ დროს ერთგვარ ვაჯივრს წარმოადგენს კანისაკანი, რამოდენ მას ელასტიკობას უნარჩუნებს. საპირის იმბარება: "წიწკანი ყავარა"; "ღანა-ლინის"; სპახავიკონ"; კლდეკინი"; ძლიერ ცხიმიანი, მუწუკანი კანისაკანის უდრო მიზანწეწილია საპირი "პორინ ტილიისა" და "პორინისა".

დაბანის შემდეგ სახე ვაიწმინდეთ რომელიმე ხნარით: 1/4-იანი ნიწადურის სპირტით, ქაწურის სპირტით, კალწეწის ხნარით (1 სუფრის კუწა კალწეწული ნაწკარ ჭიქა წყალზე), ლიმონის წყვეთით, ცილის რძით.

შედეგად ცხიმიანი და ფერისმკაშრებლის კანზე შესანიწვავად მოქმედებს მარილის პროცედურები.

შაბის ტკამონები ჩაყარეთ ცხელ წყალში, მერე ვაწურეთ, გასაწვან, ჩაწურ სუფრის მარილი და წრილი მოძრაობით წრასვით სახეზე 1-2 ცხელი განწვებლობა. შავი შინაგანი ვერ ცხელი და მუწეწე ცივი წყვეთი, შემდეგ წრასვით ზემოთამოთვლილი ერთ-ერთი ხნარით.

ცხიმიანი კანის მკურნალობისას კარგ შედეგს იძლევა სხვადასხვა სახის ნიღბები, რომლებიც კანს აწრობს და აცლებებს ზედმეტ ცხიმს.

რომელი ნიღბი და როგორ გაიკეთებთ, ამას ვაგონებელი ბერნალის შემდეგ ნომერში.

ექიმი-კოსმეტოლოგი ვალიდა ცხოვრებაშვილი

გარეკვებზე "ორთაბალესის მწეწელობაზე" მხატვარი ე. ახვლედიანი ჩანართი დაბეჭდილია ფოტოცენკოგრაფიში

რედაქტორი თ. აბაშაძე.

- სარედაქციო კოლეგია: მ. ბარათაშვილი, ე. ბაღდაძე, ე. თავაძე, მ. კალანდაძე (პ. მგ. მდივანი), თ. ლაშქარაშვილი, ბ. მკედლიძე, ვ. სირაძე, ქ. სინარულიძე, ნ. შალუტაშვილი, ნ. ჯავახიშვილი. ნომერი ვაფორება ლ. შენგელით.

რედაქციოში შემოხვლი წერილები ავტორებს არ უბრუნდებათ, ხელმოწერილია დასაბეჭდად 10/XI-60 ვ. ქალაქის ავტო 60X92 ფიწ. ფორმ. რაოდ. 1,75. პირობით ფორმათა რაოდ. 5,3.

ოვადკების მოსაბართი—სულბან-საბას ქ. № 15. ტელ. 3-68-71. ტირაჟი 45.000. შისი 1 მან. შეკვეთის № 1766 ფ 0527

საქ. კმ ცკ-ის გამომცემლობის შილოგრაფიული კომბინატი "კომუნსტი", ლენინის ქ. № 14.

მოცეპი

1. სწორი ფორმის პალტო. სახელოები მთლიანგამოჭრილია, 3/4 სიგრძის. პატარა, ირიბი საყელო ყელზე არ არის შეიდროდ მოდებული.

ავტორი ე. ატაბინა.

2. სწორი ერთბორტიანი პალტო. სახელოები მიდგმულია. დიდი საყელო ყელს შეიდროდ არ ედება.

ავტორი ე. ატაბინა.

3. სწორი პალტო, ბოლოში დაიწროებული. სახელოები მთლიანგამოჭრილია. საყელო ვაწყობილია თეთრი კანთი, რომელიც ყულუ-ფად იკვრება და ღილებად გამოიყენება.

ავტორი ე. ჯავახიშვილი.

4. ბუკლეს პალტო მიდგმული სახელოებით. პალტოს ამუყენებს დიდი საყელო და ჯიბეები.

ავტორი ე. ატაბინა.

სტატიკონი მონტაჟის სხლი

მზატკარი ლიდა ავალიანი

6. 23/299

С. П. ПЕТРОВ
ИЗДАТЕЛЬСТВО

